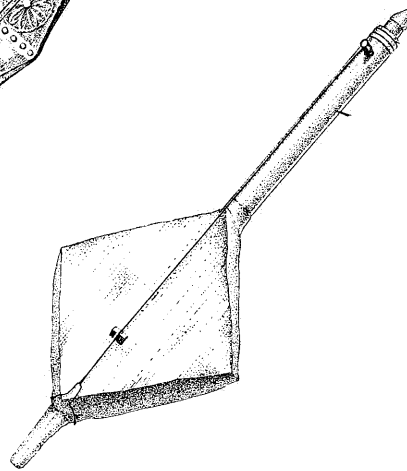
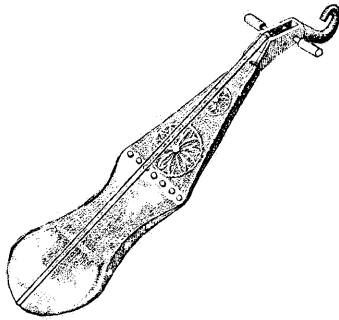
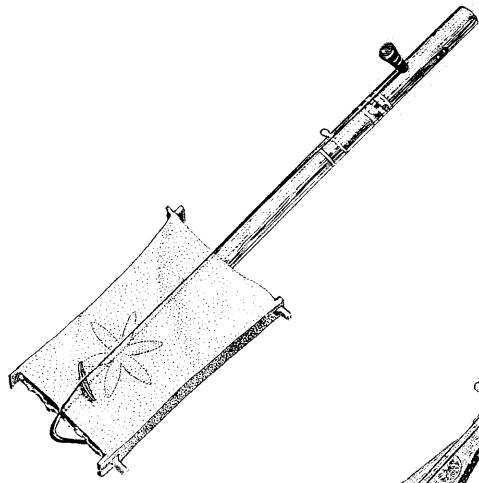

ر [Re] : نام یکی از هفت نت موسیقی. معادل این نت در سیستم آمریکائی - انگلیسی - آلمانی **D** است. **Re** دومین نت از گام طبیعی (دیاتنیک) است.

رابطه هماهنگی علامات موسیقی **[Râbeteye hamâhangiye alâmâte musiqi]** : یک رابطه هماهنگی علامات در موسیقی وقتی پیش می آید که این علامات با ارزش یکسان و با سیستم ریتمی یکسان ادامه یابند.

رابی گوریل، سرگون [Sergon Râbi Goril] : نوازنده چیره دست ماندولین، بانجو در آذربایجان و همدوره با صفر علی جاوید و آساطور صفریان.

راپسودی [Râpsudi] : موسیقی فانتزی با آب و رنگ از مجموعه رنگ های ملی و محلی ملل مختلف.

راح [Râh] : نام لحنی در موسیقی قدیم ایران.

راح روح یا راه روح [Râh ruh] : نام گوشه ای است در دستگاه شور و هم چنین نام یکی از الحان موسیقی قدیم است. (لحن هفتم از سی لحن بارید)

راح روح

راحله [Râhle] : خواننده مشهور ترانه های آذربایجانی که همکاری نزدیکی با اسکندرموسی پور در تبریز داشت. سال های فعالیت این خواننده، پیش و پس از ۱۳۴۵ خورشیدی بود.

راد، حمید [Hamid Râd] : خواننده پیش از انقلاب که همراه با ستار، شاهرخ، حمیرا و ضیاء در آلبومی مشترک ترانه "محتاج" را خوانده است.

رادمرد، حسن (Hasan Rádmard) : حسن رادمرد در سال ۱۲۸۵ خورشیدی بدنیا آمد. او از شاگردان مدرسه موزیک بود که زیر نظر سالار معزز به تحصیل موسیقی پرداخت. حسن رادمرد، ردیف های موسیقی ایرانی را از استاد اسماعیل زاده نوازنده کمانچه و استاد درویش خان نوازنده تار آموخت. حسن رادمرد تصنیف و سرودهای بسیاری دارد. این هنرمند دارای ارکستری بود که در سال های پیش و پس از ۱۳۳۵ از فعالیت خوبی برخوردار بود. حسن رادمرد از اعضای فعال انجمن اشاعه و اعلاء موسیقی در سال های ۱۳۳۵ و پس از آن بود. او به اتفاق علی محمد خادم میثاق در سال ۱۳۱۸ سرپرستی دسته موزیک سازهای بادی هنرستان عالی موسیقی را به عهده داشتند.

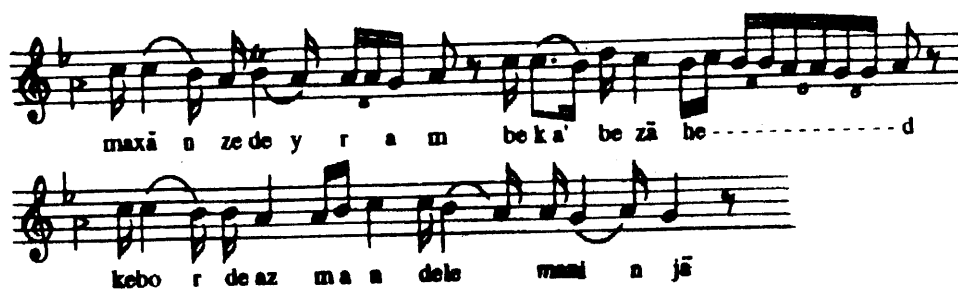
رادمرد، حسین (Hoseyn Rádmard) : موسیقیدان، آهنگساز و رهبر ارکستر شماره ۴ هنرهای زیبای کشور در سال های پیش و پس از ۱۳۳۵ خورشیدی.

رادمنش، بابک (Bábak Rádmānesh) : ترانه سرا، آهنگساز و تنظیم کننده مقیم کالیفرنیا که همکاری نزدیکی با خواننده گرانقدر "معین" دارد. از بابک رادمنش کارهای بسیاری از آن جمله "پا به پای تو" در دسترس می باشد. نیکا، خواننده جدیدی است که آلبوم او از کارهای بابک رادمنش می باشد.

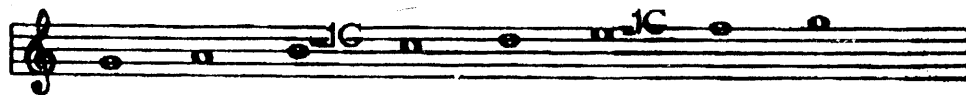
رادیوگرام (Rádyográm) : وسیله صوتی، دستگاه شامل رادیو و گرامافون.

رازمیک (Rázmik) : خواننده ساکن لس آنجلس که از او آلبوم "ستاره شرقی" با ۶ ترانه از کارهای رایموند شاه نظریان در دسترس می باشد.

راز و نیاز (Ráz o Nyáz) : نام گوشه ای است در دستگاه همایون.

راست (Râst) : بعضی مأخذ واژه راست را از کلمه راس دانسته اند. راست به معنای: پرده راست، مقام راست و دور راست آمده است. دور راست را، دایره چهلیم از ادوار کثیره و دایره چهارم از ادوار ششگانه ذکر نموده اند. ملودی انشعابات راست را به شکل؛ یک گاه، سه گاه، چهار گاه، پنج گاه، شش گاه و هفت گاه معرفی می نمایند. استاد روح اله خالقی، راست را با نت **fa** برابر دانسته است. راست از الحان موسیقی قدیم در دوره ساسانیان و از جمله دوازده مقام موسیقی قدیم ایران است.

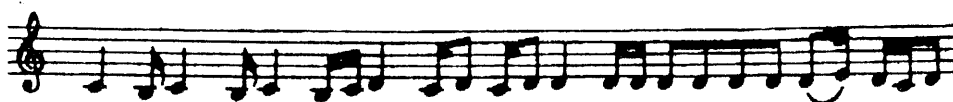
راست پنج گاه (Râste Panjgâh) : یکی از هفت مقام اصلی موسیقی ایرانی. راست پنج گاه حالت خاصی از خود ندارد ولی از سایر آوازاها کاملتر است، زیرا دارای تمام حالات و صفات آوازهای دیگر می باشد. راست پنج گاه، دستگاهی است بسیار قدیمی.

راست پنج گاه به روایت زنده یاد میرزا عبدالله از گوشه های زیر تشکیل یافته است:

۱. در آمد راست ۲. در آمد زنگ شتر ۳. زنگوله صغیر و کبیر ۴. نغمه ۵. خسروانی
 ۶. روح افزا ۷. پنج گاه ۸. سپهر ۹. عشاق ۱۰. نیریز ۱۱. بال کبوتر ۱۲. بیات عجم ۱۳.
 - بحر نور ۱۴. قرچه ۱۵. مُبرقع ۱۶. طرز ۱۷. ابوالچپ ۱۸. لیلی و مجنون ۱۹. راوندی ۲۰.
 - نوروز عرب ۲۱. نوروز صبا ۲۲. نوروز خارا، نوروز کوچک ۲۳. ماوراءالنهر ۲۴. نفیر ۲۵.
- فرنگ.

ترکیبی از یک مقام یا دایره قدیم (راست) و یکی از شعب (پنجگاه) که امروز، یکی از هفت دستگاه موسیقی ایران، بنام راست پنجگاه را تشکیل می دهد.

راست پنجگاه در تطابق با فواصل موسیقی غربی و بین المللی در گام بزرگ و نظیر گام ماهور است، و تفاوت موجود بین آن دو، در نحوه در آمد و گوشه های تشکیل دهنده است. (برای آگاهی بیشتر لطفاً به ماهور، دستگاه نگاه کنید).

راست حجاز (Râste Hejâz) : از الحان موسیقی مقامی قدیم ایران پس از حمله عرب.

راست ساز (Râste Sâz) : اصطلاحی در کیفیت نوازندگی آلات زهی در رابطه با سیم ها و بهنگام کوک کردن.

راست کردن (Rāst Kardan) : هم آهنگ کردن، تنظیم نمودن.

راست کوک و چپ کوک (Rāst kuk va Cap kuk) : اصطلاحی متداول برای نوعی کوک در موسیقی ایرانی. راست کوک را معادل صدای مرد و چپ کوک را معادل صدای زن، برای همراهی آواز در نظر گرفته اند.

راست کوک	چپ کوک
شور لا	شور می
سه گاه سی کرن	سه گاه فا سُر
افشاری ر	افشاری لا
بیات ترک دو	بیات ترک سُل

راست ماهور (Rāste Māhur) : تعبیر از دستگاه ماهور است و بعضی از کتب (ارمغان آصفی) آن را دستگاه ماهور ثبت کرده است.

راست مایه (Rāste māye) : از الحان عهد ساسانی است.

راست مضراب (Rāste Mezrāb) : اصطلاحی در طریقه نواختن مضراب و آن مضراب راست است که در سازهای زهی مضرابی مقید، حرکتی از بالا به پائین دارد. در سنتور، دست راست، نماینده مضراب راست می باشد.

راستی، غضنفر (Qazanfar Rāsti) : خواننده توانای ترانه های محلی فارس.

راسخ دین، امیر (Amir Rāsex-din) : از فارغ التحصیلان دوره عالی هنرکده موسیقی ملی در خرداد ۱۳۵۶، دوره دوم در رشته ویلن.

راسخ، محسن (Mohsen Rāsex) : سازنده انواع و اقسام سازهای ایرانی که در تهران فعالیت دارد. محسن راسخ در سال ۱۳۳۲ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. در سن ده سالگی بعلت از دست دادن پدر مجبور شد تا در کارگاه نجاری مشغول کار شود. در همان کارگاه با خرید ویلن شکسته و تعمیر آن، نواختن

این ساز را آغاز کرد و بعد ها به کلاس اسداله ملک واقع در دروازه دولت رفت. محسن راسخ در همان کارگاه نجاری اولین ویلن را می سازد ولی با مخالفت استاد کار مواجه شده و اخراج می شود. این عمل دو بار و در دو مکان مختلف اتفاق می افتد.

پس از ساختن ویلن و سنتور، محسن راسخ اقدام به ساختن ساز قانون می کند و با معرفی به استاد ابراهیم قنبری مسیر زندگی اش عوض می شود. اینک این هنرمند گرانقدر علاوه بر سازهای فوق به ساخت سه تار و تنبور نیز اشتغال دارد.

راسک ساند استودیو [Rusk Sound Studio]: استودیو ضبط صدا در لس آنجلس به مدیریت هنرمند گرانقدر فرخ آهی

راسکی، غلام قادر [Qolām Qāder Rāski]: از شائران معروف راسک بلوچستان. (شاعر کسی است که شعر را با ساز و آواز اجرا کند) لطفاً برای آگاهی بیشتر به شعر نگاه کنید.

راشید [Rāsid]: خواننده ساکن سن حوزه کالیفرنیا (شمال کالیفرنیا).

راغب، احمد علی [Ahmad Ali Rāgeb]: آهنگساز و نوازنده چیره دست عود که در سال ۱۳۲۳ خورشیدی در بندر پهلوی بدنیا آمد. در نوجوانی به زدن ساز دهنی و سپس به نواختن سنتور روی نمود. در جوانی نزد زنده یاد یحیی نیک نواز تار را فراگرفت و در سال ۱۳۴۲ بعنوان معلم در آموزش و پرورش رشت مشغول به کار شد، همزمان با فعالیت در اداره آموزش و پرورش به رادیو رشت رفت. هر دو هفته یک بار نیز به تهران آمده و نزد استاد علی اکبر سرخوش مشق تار می گرفت. احمد علی راغب در سال ۱۳۵۰ به تهران آمد و در دانشگاه به تحصیل اشتغال ورزید. او در ارکستر ایرانی مفتاح به سرپرستی استاد مهدی مفتاح به عنوان آهنگساز و نوازنده عود مشغول به کار گردید. از سال ۱۳۵۸ با فروپاشی رادیو تلویزیون ملی ایران او با همکاری محمد گل ریز (محمد علی گلپایگانی، برادر اکبر گلپایگانی) به ساخت و اجرای سرود پرداختند. آهنگ سرودهای "این پیروزی خجسته باد"، "امداد و بانگ آزادی" از نمونه کارهای احمد علی راغب است. احمد علی راغب، علاوه بر عود در نواختن سازهای پیانو، فلوت، سنتور، تار و سه تار تسلط کافی دارد.

رافع [Rāfew]: نوازنده و استاد تعلیم ویلن در سال های پیش و پس از ۱۳۳۰ خورشیدی که کلاس درس او در دروازه دولت شهر اصفهان قرار داشت. رافع، همکاری داشت بنام شهپر.

Ā,a Ā,a آدم (Ādam) S,s K,k Š,š سرکش (Sarkesh) J,j W,w جمع (Jamw) Q,q غرق (Qarq) X,x Y,y خیام (Xayyam)
Z,z زاله (Zale) C,c U,u چوب (Čub) V,v O,o وجدان (Vokdan) I,i ایران (Iran) و ات های (افسای) نوین برای درست خواندن

راک عبدالله

راک کشمیر [Rāk Kešmir] : از راک های دستگاه ماهور که قبل یا پس از راک عبدالله به اجرا در می

آید.

راله کشمیر

راک هندی [Rāk Hendi] : از راک های دستگاه ماهور.

راله هندی

رالن تاندو [Rālen tando] : به تدریج سنگین و آهسته کردن. تا انتهای قطعه موسیقی کند کردن.

رامتین [Rāmtin] : چنگ نواز مشهور عهد ساسانی.

رامتین [Rāmtin] : خواننده پیش از انقلاب و همدوره با فرهاد و قریدون فروغی که از او تران: "هیزم نمیه، نیمه" قابل ذکر است.

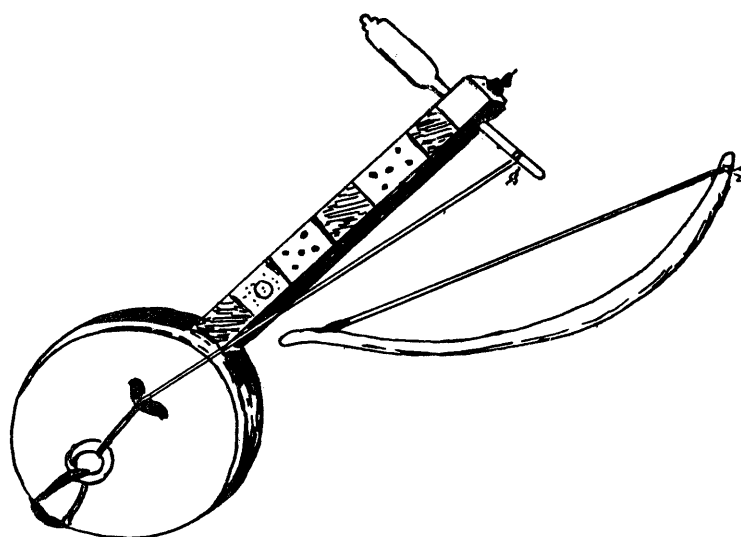
رامش [Rāmeš] : از مصدر آرمیدن. ساز، نغمه، سرود، عیش و طرب.

رامش [Rāmeš] : رامش خواننده خوش صدا که سال هاست می خواند. رامش سال ها با رادیو تلویزیون ملی ایران همکاری مستمری داشت. ترانه های جاویدانی از این خواننده ورد زبان مردم بوده و هست. "لب دریا"، "رودخانه ها"، "عشق گناه کار"، "عروس نفره پوش" و "شرم" از نمونه ترانه های قدیمی این خواننده است که کلاسیک شده اند. رامش پس از انقلاب به آمریکا آمد و در لس آنجلس زندگی می کند. در لس آنجلس هم به کارهای هنری خود ادامه می دهد و در کنار کنسرت به کار اجرا و تولید آلبوم های موسیقی نیز

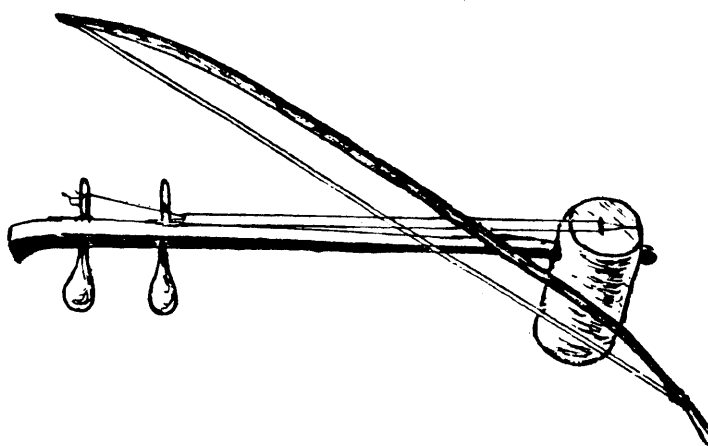
رام، نادیا [Nādyā Rām] : خواننده قدیمی و پیش از انقلاب که در برنامه های هنری عماد رام همواره حضور داشت.

رامین [Rāmin] : از خوانندگان پیش از انقلاب که او او ترانه های: "امشب ای ساقی (مستم مستم)" با شعری از بهادر یگانه و "فریاد بندر" در آلبوم برگزیده ۲ همراه با دیگر خوانندگان: حمیرا، فرشته، شماعی زاده، معین و زنده یاد فرزین در دسترس می باشد.

راوان [Rāvān] : سازی است رشته ای کمانه دار از رده رباب که در هندوستان به آن راوان هاتو می گویند. ساختمان این ساز از قسمت های زیر تشکیل شده است: محفظه طنینی دایره مانند شبیه دف که بر یک سوی چنبر آن پوست کشیده اند و دسته ای بر آن استوار کرده اند. این ساز تنها یک سیم دارد.

راواناسترون [Rāvānāstron] : کهن ترین ساز از خانواده آلات موسیقی رشته ای است که دارای کاسه طنینی و دسته و کمانه است. قدمت این ساز به ۵۰۰۰ سال پیش از میلاد می رسد. ویلن امروزی، تمام ابزاری را داراست که راوانا داشته است.

راوندی (Rāvandi) : گوشه ای است در دستگاه های راست پنجگاه و همایون. این نغمه در دستگاه همایون، بعد از ابو الحچپ و قبل از سوره به اجرا در می آید. راوندی گوشه وسیعی نیست.

راه (Rāh) : به معنی پرده، دستان و مقام موسیقی. با اصول خوانندگی و نوازندگی نیز اطلاق می شود. راه را ره نیز می گویند.

راهِ اشکر (Rāhe Eškar) : از راه های موسیقی قدیم ایران است.

راه بقا (Rāhe Baqā) : نوائی است در موسیقی قدیم ایران.

راه پهلوانی (Rāhe Pahlevāni) : سرودی در موسیقی قدیم ایران که خاص بزرگان و پیشروان آئین بهی (زرتشتی) بوده است. این سرود را باربد ساخته است.

راه تر (Rāhe Tar) : نغمه تر، نغمه شیرین و دل خواه و دل چسب.

راه خارکش (Rāhe Xārkeš) : نام یکی از الحان موسیقی قدیم ایران.

راه خارکن (Rāhe Xārkan) : نام لحنی است در موسیقی قدیم ایران.

راه خسروانی (Rāhe Xosravāni) : سرودی است از ساخته های باربد و نام لحنی است در موسیقی قدیم ایران.

راهدوست، مجید (Majid Rāhdust) : نوازنده چیره دست ویلن و از همکاران رادیو تبریز در سال های پیش و پس از ۱۳۴۰ خورشیدی. مجید راهدوست در سال ۱۳۲۰ خورشیدی در تبریز بدنیا آمده و پس از اتمام تحصیلات ابتدائی به هنرستان عالی موسیقی تبریز رفت. در آن زمان سرپرست هنرستان، استاد عزیز شعبانی بود. در سال دوم هنرستان وارد دسته موزیک ترومپت شد. سرپرست دسته موزیک ترومپت با زنده یاد سرور بخش بود. در سال ۱۳۳۸ در سن ۱۸ سالگی در مسابقات هنری کشور به مقام اول رسید. استادهائی که به مجید راهدوست مشق ویلن داده اند عبارتند از: استپان سانوسیان و زاون. چندی بعد مجید راهدوست برای تحصیل موسیقی به آلمان و اتریش رفت و پس از اتمام تحصیل در سال ۱۳۴۷ به ایران بازگشت. مجید راهدوست دارای لیسانس زبان آلمانی است.

راه روح (Rāhe Ruh) : لطفاً به روح نگاه کنید.

راه زن (Rāh Zan) : مطرب و سرودگو را گویند.

راه شب‌دیز (Rāhe Šabdiz) : سیزدهمین لحن از الحان باربد.

راه قلندر (Rāhe Qalandar) : لحنی است در موسیقی قدیم ایران.

راه کاسه گر (Rāhe Kāsegar) : از راه های قدیم موسیقی ایران.

راهگانی، روح انگیز (Ruh-angiz Rāhgāni) : آهنگساز فعال در تهران که از او آلبوم "یادگار خورشید" در دسترس می باشد. در این آلبوم سلیست پیانو، هنرمند گرانقدر آندرانیک آرزومانیان می باشد.

راه گران (Rāhe Gerān) : آهنگ سنگین و آهسته.

راه گل (Rāhe Gol) : یکی از الحان موسیقی قدیم ایران در زمان ساسانی.

راه ماوراء النهری [Rāhe Maverà-ol-nahri] : نام لحنی است در موسیقی قدیم ایران.

راهوی [Rahovi] : گوشه ای است در دستگاه های؛ نوا و سه گاه و یکی از الحان موسیقی قدیم و از جمله دوازده مقام در موسیقی گذشته ایران. راهوی را رهاوی نیز می گویند.

راهی زاری کربانی [Rāhi Zāri Keryāni] : از شعرای معروف استان هرمزگان (شهرستان میناب).

راه گل [Rāhe Gol] : یکی از الحان موسیقی قدیم ایران در زمان ساسانی. (تکراری)

راه ماوراء النهری [Rāhe Maverà-ol-nahri] : نام لحنی است در موسیقی قدیم ایران. (تکراری)

راهوی [Rahovi] : گوشه ای است در دستگاه های؛ نوا و سه گاه و یکی از الحان موسیقی قدیم و از جمله دوازده مقام در موسیقی گذشته ایران. راهوی را رهاوی نیز می گویند. (تکراری)

راهی زاری کربانی [Rāhi Zāri Keryāni] : از شعرای معروف استان هرمزگان (شهرستان میناب). (تکراری)

رباب [Robāb] : سازی است از خانواده سازهای رشته ای مقید که با آرشه و یا با مضراب نواخته می شود. این ساز را در آغاز راواناسترون Ravanastron می نامیدند. ساز کمانچه، نوع تکامل یافته رباب و ویلن نوع تکامل یافته کمانچه است. رباب دارای شکمی بزرگ، دسته ای کوتاه و بر کاسه آن پوست آهو می کشند. سابقاً سیم های رباب از روده بود ولی امروزه از نایلون استفاده می کنند. رباب در فارسی، رواده هم گفته می شود. در کشورهای خاور میانه ۷ نوع رباب وجود دارد:

۱. رباب چهار گوش یا رباب الشاعر

۲. ربابی موسوم به ونباو

۳. رباب کشکولی که دو سیم دارد (کاسه طنینی کشکولی شکل)

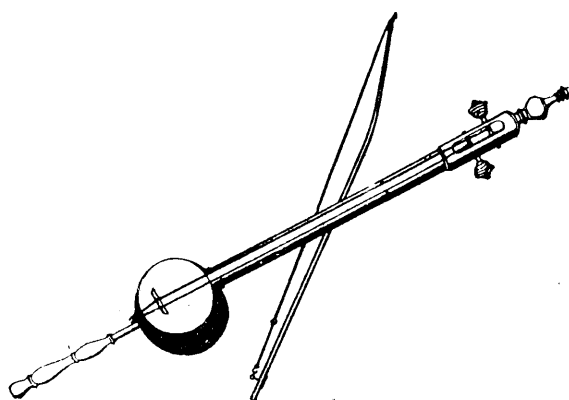
۴. رباب گلابی شکل (کاسه طنینی گلابی شکل)

۵. رباب گرد (کاسه طنینی گرد است)

۶. ربابی شبیه به تنبور یا سه تار امروزی

۷. ربابی موسوم به ساریندا

در زاهدان به رباب، هژده تار می گویند. نواختن رباب در خراسان هم معمول است.

رباب بلوچی (Robābe Baluci) : ربابی یک تکه بطول ۶۴ سانتی متر که بخشی از حجم کاسه طنینی زیر پوست است. دسته این ساز کوتاه است که در آن سه پرده ثابت تعبیه شده است. ۴ سیم آن ملودی (گاهی تا ۶ سیم) و ۱۱ تا ۱۴ سیم الیکوت، که بدون مضراب خوردن در تصویب ساز موثرند. این ساز را با مضراب سه گوش می نوازند.

رباب (Robāb) : سازی است از خانواده سازهای رشته ای مقید که با آرشه و یا با مضراب نواخته می شود. این ساز را در آغاز راواناسترون **Ravanastron** می نامیدند. ساز کمانچه، نوع تکامل یافته رباب و ویلن نوع تکامل یافته کمانچه است. رباب دارای شکمی بزرگ، دسته ای کوتاه و بر کاسه آن پوست آهو می کشند. سابقاً سیم های رباب از روده بود ولی امروزه از نایلون استفاده می کنند. رباب در فارسی، رواده هم گفته می شود. در کشورهای خاور میانه ۷ نوع رباب وجود دارد:

۱. رباب چهار گوش یا رباب الشاعر

۲. ربابی موسوم به وناوا

۳. رباب کشکولی که دو سیم دارد (کاسه طنینی کشکولی شکل)

۴. رباب گلابی شکل (کاسه طنینی گلابی شکل)

۵. رباب گرد (کاسه طنینی گرد است)

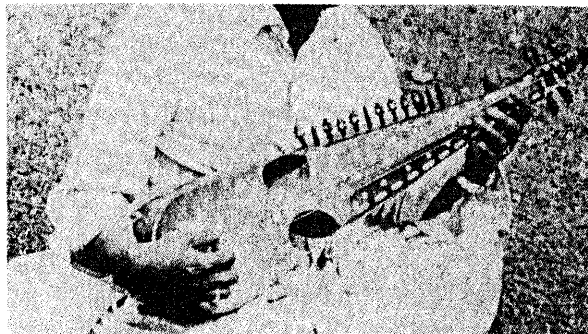
۶. ربابی شبیه به تنبور یا سه تار امروزی

۷. ربابی موسوم به ساریندا

در زاهدان به رباب، هژده تاری نیز می گویند. نواختن رباب در خراسان هم معمول است.

رباب بلوچی (Robābe Baluci) : ربابی یک تکه بطول ۶۴ سانتی متر که بخشی از حجم کاسه طنینی زیر پوست است. دسته این ساز کوتاه است که در آن سه پرده ثابت تعبیه شده است. ۴ سیم آن ملودی

(گاهی تا ۶ سیم) و ۱۱ تا ۱۴ سیم الیکوت، که بدون مضراب خوردن در تصویب ساز موثرند. این ساز را با مضراب سه گوش می نوازند.

رباب پنجگاه (Robābe Panjgāh) : دو گوشه رباب پنجگاه و حجاز بزرگ مستخرج از شعبه عشیران در موسیقی مقامی ایران است.

رباب تاجیکی (Robābe Tājiki) : ربابی است که در دهه ۱۳۴۰ توسط هنرمندان تاجیکستان به هنرستان عالی موسیقی اهداء گردید. دسته این رباب ۱۵ سانتی متر بلند تر و سینه و شکم آن به ترتیب ۱۰ و ۵ سانتی متر کوتاه تر از رباب معمولی است.

رباب سوپرانو (Robābe Suprāno) : با ابعاد کوچکتر از رباب معمولی ساخته می شود. رباب معمولی در مقابل این رباب، رباب آلتو است. این ساز بنا به پیشنهاد استاد حسین دهلوی در کارگاه فرهنگ و هنر ساخته شد.

ربابه خانم (Robābe Xānom) : ندیمه عمه ابوالحسن صبا که به او ضرب زدن را آموخت. ربابه خانم ضمن ضرب گرفتن از مهارت بسیاری در خواندن تصنیف هم بهره مند بود.

رباعی (Robāwi) : چهار بخشی، قطعه و تیکه ای در آواز دشتی، متشکل از چهار بخش و اهمیت در چهار بخشی بودن لحن. رباعی از اقسام شعر پارسی می باشد. رباعی از چهار مصراع و در مجموع دو بیت با سه مصراع هم قافیه (اول، دوم و چهارم) تشکیل یافته است.

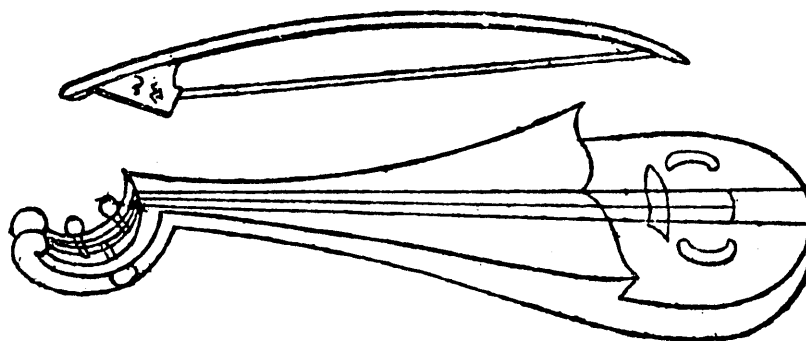
رباعی

ربانی، علی [Ali Rabbāni]: نوازنده چیره دست ضرب و همدوره با محمد عباسی، غلام افشار و نجات بخشی.

ربع پرده [Robwe Parde]: از فواصل موسیقی، معادل یک چهارم پرده است. گام موسیقی ایران با ۲۴ ربع پرده تشکیل می شود که تفاوت موسیقی غرب و موسیقی ایرانی است. تعیین یک ربع پرده کم و زیاد به عهده دو علامت " " کُرُن [koron] و سُرِی [sori] " " است. کُرُن مشتق از بمل و سُرِی مشتق از دیز است. طبق آزمایش دکتر برکشلی، ربع پرده فاصله ای در حدود یک نهم پرده است.

ربک [Rebek]: سازی است از خانواده آلات موسیقی رشته ای کمانه دار که معمولاً سه سیم دارد. این ساز در سده هفدهم رایج بود. در ترکیه با این ساز، کمانچه می گویند.

ربلز، گروه موسیقی [Gruhe Musiqiye Reblez]: گروه موسیقی پیش از انقلاب که از اعضای زیر تشکیل شده بود: سیاوش قمیشی، شهرام شب پره، کامبیز معینی و همایون جمالی.

رِ بَمُل [Re Bemol]: از فواصل موسیقی، نیم پرده کمتر از صدای اصلی نت "re". نام دیگرش "do" دیز است.

رِ بَمُل بزرگ (Re bemole bozorg) : یا رِ بمل مازور. گام ر بمل بزرگ که در آن نت های: سی، می، لا، رو سل بمل و بقیه بکار هستند.

ربیع (Rabiw) : ربیع، پدر استاد یحیی زرینجه که آواز می خواند و دایره می زد، می باشد. این هنرمند به نواختن تار هم تسلط داشت.

ربیی، صدرالدین (Sadr-eddn Rabiwi) : صدرالدین پسر خطیب فوشنج مشهور به ربیی از شاعران نیمه اول سده هشتم هجری و از جمله گویندگان معروف حماسه های تاریخی در ایران است. تاریخ ولادت این شاعر ۶۷۱ هجری است. این شاعر کتاب مثنوی خود را بنام "کارنامه" در زندان سروده و در سال ۷۰۲ در جوانی بدست دژخیمان غوری کشته شد.

ربیی، غلام علی (Qolām Ali Rabiw) : نوازنده چیره دست ضرب و همدوره با بیژن کامکار، ارژنگ کامکار و کامبیز گنجه ای. غلام علی ربیی در سال ۱۳۱۶ در شهر گلپایگان بدنیا آمد. نواختن ضرب را از کودکی آغاز کرد. در سال ۱۳۴۸ نزد هنرمند گرانقدر ناصر فرهنگ فر رفت و مدت یک سال نزد او به فرا گرفتن این ساز پرداخت. معلم بعدی او؛ رضا بهنام بود. غلام ربیی با ثبت نام در هنرستان عالی موسیقی تحت نظر استاد محمد اسماعیلی به تکمیل دانش خود همت گماشت. غلام علی ربیی در حال حاضر به تدریس ساز ضرب اشتغال دارد.

ربیی، هاشم (Hāsem Rabiwi) : خواننده مشهور کرمانشاهی در سال های پیش و پس از ۱۳۳۰ خورشیدی، و همدوره باحشمت اله مسنن، محمد سوهانی و مرتضی تندرو.

رِ پرتوار (Repertoar) : قطعاتی که تک نواز یا خواننده برای رسییتال ارکستر با قطعاتی بیشتر از آنچه اعلام شده، مهیا می سازد.

رِ پلی کا (Repliká) : شروع مجدد، تکرار، برگشت، جواب در مقابل جواب.

رجاء (Rejāw) : نوازنده زبردست سنتور که از نعمت دیدن محروم بود. رجاء از شاگردان سماع حضور، پدر حبیب سماعی بود.

رجائیان، مهدی [Mehdi Rejāwyān] : از صداپردازان فعال در تهران.

رجب زاده، حمید [Hamid Rajab-zāde] : حمید رجب زاده در سال ۱۳۴۰ در تهران بدنیا آمد. در سال ۱۳۶۳ به عنوان متصدی صدا در قسمت رادیو ایران مشغول بکار شد. او اینک از صداپردازان با تجربه سازمان رادیو تلویزیون بشمار می رود.

رجب علی [Rajab Ali] : حاجی ملا رجبعلی از تعزیه خوان های خوش صدا عهد قاجاریه است.

رجبی، افشین [Afsin Rajabi] : از سازندگان سنتور، سه تار و کمانچه که در سال ۱۳۵۳ خورشیدی در شیراز بدنیا آمد و از سال ۱۳۶۵ کار خود را در کارگاه ساز سازی استاد حسین ملک آغاز نموده است.

رجبی، امید [Omid Rajabi] : امید رجبی در سال ۱۳۴۹ خورشیدی در شیراز بدنیا آمد. او از سال ۱۳۶۷ در کارگاه ساز سازی استاد حسین ملک مشغول به کار شده و اینک در زمره سازندگان ماهر سنتور است.

رجبی، بهمن [Bahman Rajabi] : استاد و نوازنده ضرب که در آمریکا به آموزش این ساز اشتغال دارد. بهمن رجبی از کودکی و نوجوانی به ساز ضرب علاقه مخصوص داشت. او ضمن تحصیل در رشته کشاورزی، از این ساز غافل نماند و تحت تعلیم استاد امیر ناصر افتتاح در تکمیل هنر خود کوشید. او در سال ۱۳۵۰ در جشن هنر شیراز با پیتر بروک کارگردان نامی تاتر و سینمای انگلستان همکاری نزدیکی داشت.

رجز [Rajz] : گوشه ای است در دستگاه چهار گاه که آن را ارجوزه نیز می نامند.

رجز

رجز خوانی [Rajz Xāni] : خواندن اشعار به هنگام نبرد، برای خود ستائی.

رحمان (Rahmán): از خوانندگان پیش از انقلاب که در آلبومی بنام "برگزیده ۲" به اجرای ترانه؛ "پیامی نفرستاد" پرداخته. در این آلبوم نام رحمان در کنار خوانندگانی مانند: شماعی زاده، فرشته و ستار، زنده یاد فرزین قرار دارد.

رحمان پناه، پرویز (Parviz Rahmán-panáh): نوازنده چیره دست تار که از ۹ سالگی با موسیقی و ساز آشنا شده و کار خود را شروع نموده است. اولین معلم پرویز رحمان پناه استاد رضا وهدانی بود. پرویز رحمان پناه، چنان حرمتی برای ساز تار قائل است که همواره به علی اکبر خان فراهانی، نوازنده بزرگ قاجار اشاره می کند که او وقتی می خواست ساز بزند، اول وضو می گرفت. پرویز رحمان پناه، بعد ها در محضر علی اکبر خان شهنازی، هفت دستگاه موسیقی اصیل ایرانی را آموخت. پرویز رحمان پناه از فعالیت بسیار چشمگیری در لُس آنجلس برخوردار است.

رحمان پور، ایرج (Iraj Rahmán-pur): ایرج رحمان پور در سال ۱۳۳۵ خورشیدی در لرستان بدنیا آمد. صدای گرم این خواننده در تمام لرستان به ویژه مناطق لک نشین طرفداران فراوانی دارد. آواز "هوره" این خواننده بسیار معروف است.

رحمانی پور، احمد (Ahmad Rahmání-pur): استاد هنرستان موسیقی ملی و نوازنده زبردست تار، سه تار و عود. استاد رحمانی پور، در حال حاضر ساکن لُس آنجلس بوده و ضمن تعلیم سازهای فوق به تعمیر کلیه سازها، خصوصاً سازهای زهی می پردازد. احمد رحمانی پور در سال ۱۳۱۴ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. او در سن ۱۴ سالگی به هنرستان موسیقی ملی رفت (۱۳۲۸ خورشیدی). اولین استاد او، زنده یاد موسی معروفی بود که تار را به او آموزش داد. پس از استاد معروفی، رحمانی پور تحت نظر استاد نصر اله زرین پنجه بمدت ۵ سال آموزش دید. معلم سوم او در زمینه تار، استاد سلیمان سپانلو بود. رحمانی پور، ساز قره نی را زیر نظر استاد وزیری تبار، سه تار را نزد استاد احمد عبادی، ضرب را نزد استاد حسین تهرانی فراگرفت. احمد رحمانی پور از سال ۱۳۳۳ همکاریش را با رادیو ایران آغاز نمود.

رحمانی پور، محمود (Mahmud Rahmání-pur): نوازنده زبردست عود که نامش در کنار هنرمندانی چون: اکبر محسنی، یوسف کاموسی، منصور نریمان، حسن منوچهری و منوچهر پازوکی ذکر می گردد. محمود رحمانی پور، برادر احمد رحمانی پور نوازنده معروف تار می باشد. محمود رحمانی پور در سال ۱۳۱۵ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. در سال پنجم دبستان به هنرستان موسیقی ملی به سرپرستی زنده یاد روح اله خالقی رفت. او در هنرستان به فراگیری ویلن می پردازد و اولین معلم او استاد ابوالحسن صبا بود.

زمان فراگیری این ساز ۷ سال بطول می‌انجامد. محمود رحمانی پور، ضرب را نزد استاد حسین تهرانی می‌آموزد، و در سال ۱۳۳۲ به رادیو می‌رود. این هنرمند گرانقدر نواختن عود را نزد استاد نصراله زرین پنجه می‌آموزد.

رحمتی، رضا [Rezā Rahmati] : نوازنده چیره دست ویلن آلتو در ارکستر مجلسی هنرستان موسیقی تهران.

رحمتی، عزیز [Aziz Rahmati] : از عاشیق‌های مشهور آذربایجان غربی و همدوره با عاشیق محمد حسین دهقان.

رحمتی، محمد [Mohammad Rahmati] : از سازندگان سه تار که در تهران فعالیت دارد.

رحیم [Rahim] : میرزا رحیم کمانچه کش در جوانی صدائی خوش داشت و جزء تعزیه خوان‌های دوره قاجاریه بود که در تکیه دولت شبیه به حضرت عباس می‌شد. بعد ها در نواختن کمانچه مهارت کافی یافت. او در میان دستگاه‌های موسیقی به همایون علاقه بیشتری داشت. رحیم خان کمانچه کش از کسانی است که به روح اله خالقی مشق موسیقی داده است.

رحیم خان [Rahim Xân] : از نوازندگان قدیمی موزیک ارتش که قره نی بسیار زیبا می‌زد. رحیم خان، آموزش استاد رحمت اله رشیدی را در سال ۱۳۱۹ خورشیدی به عهده داشت.

رحیم قانونی [Rahim Qānuni] : نوازنده چیره دست قانون که در سال ۱۲۵۴ خورشیدی بدنیا آمد. در ۱۵ سالگی در سفری به شام، نواختن قانون را در آنجا آموخت و پس از ۸ سال به ایران بازگشت و این ساز را رایج نمود. قانون سازی است ایرانی که اختراع آن را به فارابی نسبت می‌دهند. رحیم قانونی در سال ۱۳۲۴ خورشیدی چشم از جهان فرو بست.

رحیمیان، خسرو [Xosro Rahimyân] : نوازنده چیره دست ویلن در آذربایجان و همدوره با حسین قلی حمیدی نوازنده فلوت و مسعود حبیبی نوازنده پیانو.

رحیمیان، علی (Ali Rahimyán) : آهنگساز ساکن تهران که از او آهنگ موزیک متن فیلم: "با من از فردا بگو" ساخته فریدون کوچکیان قابل ذکر است.

رحیمیان فرشید (علی) (Farsíd Rahimyán) : آهنگسازی که از او، موسیقی متن فیلم "گره" ساخته یوسف سید مهدوی و "سازمان ۴" ساخته حسن جوان بخش را شنیده ایم.

رحیمیان، فرهاد (Farhád Rahimyán) : نوازندهٔ زبردست سازهای کوبه ای در ارکستر مجلسی هنرستان عالی موسیقی تهران.

رحیمی، حمید (Hamid Rahimi) : از سازندگان جوان تنبک که در تهران فعالیت دارد. حمید رحیمی، ساختن تنبک را نزد استاد فریدون حلمی آموخته است.

رحیمی، رضا (Rezà Rahimi) : رضا رحیمی در سال ۱۳۱۴ خورشیدی در قنات آباد تهران بدنیا آمد. رضا در آغوش مادر که نوازنده تار بود با موسیقی مانوس شد. از کودکی به نواختن تنبک روی آورد و سپس در زمره شاگردان استاد حسین تهرانی قرار گرفت. رضا رحیمی موسیقی را از سن ۱۴ سالگی بطور جدی دنبال کرد، و بدنبال ضرب به نواختن ویلن، تار و هورن پرداخت. استادهائی که او را آموزش داده اند عبارتند از: سرژ خوتیسف (ویلن)، فریدون فرزانه و مصطفی پورتراب (سلفژ و تئوری موسیقی)، هلموت اشمیدل (هورن) و خانم فاخره صبا (آواز کلاسیک). از سال ۱۳۳۰ خورشیدی، رضا رحیمی از مکتب استاد ابوالحسن صبا بمدت ۶ سال بهره جست و دو سال نیز از کلاس زنده یاد حسین یاحقی.

رحیمی، شاپور (Šāpur Rahimi) : خواننده و نوازنده عود که در سال ۱۳۲۶ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. او در سن ۱۲ سالگی به کلاس استاد اسماعیل مهرتاش رفت و به فراگیری آواز و عود بمدت ۸ سال پرداخت. سپس به هنرستان عالی موسیقی رفته و مدت ۳ سال از کلاس استاد نصراله زرین پنجه بهره برد. شاپور رحیمی ردیف های موسیقی ایران را از استاد محمود کریمی می آموزد و مدت ۱۷ سال افتخار شاگردی این استاد را می یابد. شاپور رحیمی از سال ۱۳۵۰ در دانشگاه تربیت معلم به تدریس آواز و عود مشغول گشت. "غم تو دارم" نام ترانه ای است با اجرای شاپور رحیمی و آهنگ و تنظیم از جلیل عندلیبی.

رحیمی، عباس (Abbās Rahimi) : سازنده تنبک و از همکاران استاد فریدون حلمی در تهران.

رحیمی فراهانی، ناصر (Nāser Rahimi Farāhāni) : نوازنده زبردست فلوت که در سال ۱۳۴۱ در تهران بدنیا آمد. او در سال ۱۳۵۲ وارد هنرستان موسیقی ملی شد و ساز تخصصی خود را فلوت انتخاب کرد. اولین استاد او کامبیز روشن روان بود که او را سه سال تعلیم داد. دومین معلم ناصر رحیمی، منوچهر منشی زاده بود. از دیگر کسانی که این هنرمند را آموزش داده اند می توان به استاد فرهاد شمس اشاره داشت. ناصر رحیمی در حال حاضر با ارکستر مجلسی رادیو تلویزیون همکاری دارد.

رحیمی، فرحناز (Farahnāz Rahimi) : نوازنده زبردست فلوت در ارکستر مجلسی هنرستان عالی موسیقی تهران.

رحیمی، قاسم (Qāsem Rahimi) : نوازنده قدیمی پیانو و همدوره با علی محمد خادم میثاق، عباس یزدان پناه و حسین وزیری تبار.

رحیمی، کامبیز (Kāmbiz Rahimi) : آهنگساز و تنظیم کننده آهنگ های ترکی آذربایجانی.

رحیمی، ناصر (Nāser Rahimi) : ناصر رحیمی در سال ۱۳۳۱ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. در سال ۱۳۴۲ بدون معلم، نواختن سنتور را آغاز نمود. سنتور از آن دوستش بود و این کار را ۵ سال ادامه داد. پس از این مدت دور از چشم پدر سنتوری خریداری کرده و به نواختن می پردازد ولی با آگاهی پدر تنبیه شده و سازش شکسته می شود. ناصر رحیمی در سال ۱۳۵۱، مجدداً سنتوری می خرد و به کلاس ماندانا می رود و تحت نظر استاد آریائی تژاد به فراگیری اصولی این ساز می پردازد. ناصر رحیمی نواختن قانون را نزد خانم سیمین آقارضی آموخته است.

رحیمی، مجید (Majid Rahimi) : سازنده تنبک که در تهران فعالیت دارد.

رحیمی، محمد رضا (Mohammad Reza Rahimi) : آهنگساز فعالی که در تهران با گروه درویش و خواننده خوش صدا، محمد ابراهیم ذوالقدر همکاری مستمر دارد. آهنگ ترانه "گنبد مینا" از نمونه کارهای اوست.

رحیمی، ولی (Vali Rahimi) : ولی رحیمی در سال ۱۳۱۱ خورشیدی در آش خانه بجنورد بدنیا آمد. او از نوازندگان مشهور کمانچه و از خوانندگان معروف کُرد در شمال خراسان است. تسلط او در خواندن

آوازهای کور اُغلی چشم گیر است. او از معدود عاشق های باقی مانده کرد در شمال خراسان است.

رخشانی، مجید [Majid Raxsāni] : سلطان مجید میرزا رخشانی، نوازنده چیره دست تار و از شاگردان معروف آقا حسین قلی است. این هنرمند در اواخر عمر دیوانه شد ولی همچنان در حالت جنون ساز را خوب می نواخت.

رخش گر [Raxs-gar] : خواننده، خنیاگر و سازنده ساز.

ر دوبل بمل [Re-duble-bemol] : دو نیم پرده کمتر از صدای ر بکار را گویند.

ر دوبل دیز [Re-duble-dieyz] : صوتی معادل یک پرده بیشتر از صدای اصلی [re##].

ر دیز [Re-dieyz] : صدائی معادل نیم پرده بیشتر از صدای اصلی نت re که با علامت re# آن را نشان می دهند.

ردیف [Radif] : به مجموع گوشه های هر یک از مقامات موسیقی گفته می شود. به مجموع مقامات موسیقی شامل: دستگاه، آواز، نغمه، گوشه، تیکه، کرشمه، چهار مضرب و رنگ اطلاق می شود. مأخذ ردیف ها در موسیقی ایرانی منصوب به میرزا عبدالله و میرزا حسین قلی است. ردیف میرزا عبدالله، توسط استاد نورعلی خان برومند ضبط گردیده است و امروز تدریس می شود. از جمله ردیف های معتبر در موسیقی اصیل ایرانی می توان به ردیف های زیر اشاره داشت: ردیف های؛ موسی معروفی، علی اکبر شهنازی، ابوالحسن صبا، مهدی صلحی، بحور الالحان، هدایت، ردیف های آوازی عبدالله دوامی و محمود کریمی. ردیف چپ کوک استاد فرامرز پایور و ردیفی از استاد علی تجویدی برای ویلن.

ردیف بحور الالحان [Radife Bohur-ol-alhàn] : فرصت شیرازی در کتاب بحور الالحان، هفت دستگاه موسیقی ایرانی را معرفی می کند. بحور الالحان از نخستین کتاب های پس از تغییر موسیقی مقامی گذشته به موسیقی دستگاهی امروز است.

ردیف برومند [Radife Borumand] : ردیفی با اجرای تار توسط استاد نورعلی برومند که پیش از

انقلاب در مرکز حفظ و اشاعه موسیقی ضبط گردید. این ردیف که در ۱۲ سال از استاد اسماعیل قهرمانی فراگرفته شده در حقیقت یک دوره ردیف میرزا عبدالله است. ردیف برومند در سال ۱۳۷۰ توسط ژان گورنیک فرانسوی به خط نت درآمد.

ردیف چپ کوک (سنتور) [Radife Capkuk]: ردیف چپ کوک برای سنتور از استاد فرامرز پایور. این ردیف برای سنتور و جایگزینی کمبودهای ردیف ابوالحسن صبا برای سنتور نوشته و در مهر ماه ۱۳۵۹ خورشیدی انتشار یافته است.

ردیف دوامی [Rafide Davami]: ردیف آوازی است که توسط استاد عبدالله دوامی خوانده شده است. ردیف دوامی، در حقیقت بنای تحقیقی ردیف های آوازی است.

ردیف شهنازی [Radife Šahnāzi]: ردیفی با اجرای تار توسط حاجی علی اکبر خان شهنازی فرزند آقا میرزا حسین قلی. ردیف شهنازی توسط زنده یاد حبیب اله صالحی به نگارش درآمده و در سال ۱۳۶۷ خورشیدی منتشر گردیده است.

ردیف صبا [Radife Sabā]: ردیفی برای ویلن، سه تار، تار و سنتور که کاملترین آن ردیف ویلن استاد صبا است. اولین ردیفی که برای سنتور به خط نت درآمد، ردیف صبا است. ردیف سنتور صبا در چهار جلد توسط داریوش صفوت و فرامرز پایور انتشار یافته است.

ردیف کریمی [Radife Karimi]: ردیف آوازی به روایت استاد زنده یاد محمود کریمی که توسط دکتر محمد تقی مسعودیه آوانویسی شده است. ردیف های کریمی در سال ۱۳۵۶ خورشیدی انتشار یافته است.

ردیف مفخم پایان [Radife Mofaxam Pāyān]: انتقال ردیف موسی معروفی برای ویلن است که توسط دکتر لطف اله مفخم پایان توسط انستیتوی تحقیقات موسیقی شناسی ایران در آبان ۱۳۵۶ خورشیدی انتشار یافته است.

ردیف منتظم الحکماء [Radife Montazam-ol-Hokamāw]: ردیف دکتر مهدی صلحی که از ردیف های معتبر موسیقی اصیل ایرانی است. این ردیف توسط مهدی قلی خان هدایت به خط نت نگارش یافته

و ۳۹۲ نام از الحان را ذکر نموده است. کتاب نت منتظم الحکماء که توسط هدایت تحریر شده بود در تاریخ ۲۶ تیر ماه ۱۳۲۱ خورشیدی به هنرستان عالی موسیقی اهدا گردید.

ردیف موسی معروفی (Radife Musā Mawruḡi): ردیف موسی معروفی که به ردیف موسی خان معروف است ثمره سال ها کوشش موسی خان معروفی است که در سال ۱۳۵۲ خورشیدی انتشار یافته است.

ردیف میرزا حسین قلی (Radife Mirzā Hoseyn Qoli): این ردیف توسط استاد علی نقی وزیری به نگارش در آمده است.

ردیف میرزا عبدالله (Radife Mirzā Abdollāh): ردیفی به روایت میرزا عبدالله که مبناء و اصل ردیف هائی است که توسط شاگردان او نوشته شده است.

ردیف نی داود (Radife Ney Dāvud): در سال ها ۱۳۴۲ خورشیدی بنا به پیشنهاد شورای موسیقی رادیو، یک دوره ردیف موسیقی ایرانی در هفت دستگاه شامل ۲۹۷ گوشه توسط استاد مرتضی داود به روی نوار ضبط گردیده و در آرشیو رادیو موجود است.

رزازان، کاظم (Kāzem Razāzān): آهنگساز، تنظیم کننده، نوازنده زبردست ویلن که سال های بسیاری است در موسیقی ایران نامی شناخته شده است. کاظم رزازان از پیش از انقلاب با هنرمندان و خوانندگان مشهور آن زمان همکاری داشت و اینک یکی از چهره های فعال موسیقی در خارج از کشور و آمریکا است. کاظم رزازان هم دوره استاد پرویز یاحقی، مصطفی مرادبختی و رضا گلشن راد است.

رزازی، ناصر (Nāser Razāzi): خواننده ترانه های کردی.

رزم جو، دکتر ایرج (Doktor Iraj Razmjū): ترانه سرای معروف معاصر که از او اشعار بسیاری با صدای خوانندگان مختلف اجرا و ضبط و در دسترس می باشد.

رزم خسروانی (Razme Xosravāni): نام لحنی است در موسیقی قدیم ایران.

رزمی، علی [Ali Razmi] : علی رزمی، نوازنده سه تار و از فارغ التحصیلان آموزشگاه موسیقی چنگ در تهران.

رزمی، عیدوک [Iduk Razmi] : نوازنده زبردست تمبورک در بلوچستان.

رُزناتور [Rezonator] : اسباب انجام دهنده عمل رزونانس.

رزونانس [Rezonans] : رزونانس یا بازآوایش، صوتی است که توسط مولد صوتی نظیر سیم ها در آلات موسیقی حاصل می شود.

رزیاب [Razyāb] : سراینده و نوازنده عهد هارون الرشید و از شاگردان برجسته اسحاق موصلی.

رزیف [Rezif] : واژه رزیف به معنی جشن و عروسی است که بر آوازهای گروهی مردان و حرکت موزون آن ها نهاده شده است. این آوازاها را چند دهل، دایره و شرینگ (زنگ) همراهی می کنند. رزیف از سنت های قدیمی بندر کُنگ است.

رژِیستر [Rezister] : به محدوده صوتی ساز و هم چنین به عوامل نُه گانه طبقه بندی آلات موسیقی اطلاق می شود.

رساله بنایی [Resāleye Banāyi] : رساله ای مشتمل بر دو مقاله و یک مقدمه و خاتمه که نخستین بار مرکز نشر در دانشگاه تهران با همت دکتر داریوش صفوت و استاد تقی بینش در خصوص کمال الدین بنایی هنرمند و موسیقیدان بزرگ دوره تیموری نوشته و چاپ گردیده است.

رساله جامی [Resāleye Jāmi] : از جمله تالیفات نورالدین عبدالرحمان جامی (۸۹۸ - ۸۱۷ هجری) در باره موسیقی به زبان فارسی است.

رساله شرفیه [Resāleye Šarafye] : از رسالات معتبر صفی الدین ارموی در خصوص موسیقی قدیم ایران است. تاریخ نگارش این رساله ۱۲۶۷ میلادی است.

رساله کندی (Resāleye Kendi) : این رساله در خصوص موسیقی ایران توسط یعقوب ابن اسحاق کندی (وفات در ۲۶۰ هجری) نوشته شده و امروز نسخه ای از آن در برلین نگهداری می شود. این اثر، قدیمی ترین رساله پیرامون تئوری موسیقی است. این رساله حاوی نوعی نت نویسی فونتیک است.

رساله موسیقی بهجت الروح، کتاب (Ketābe Resāleye Musiqiye Behjat al-Ruh) : نوشته زنده یاد استاد حسین علی ملاح از انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، تهران، ۱۳۴۳ خورشیدی.

رسانی، امیر (Amir Rasāwi) : خواننده خوش صدای قدیمی که همچنان از فعالیت چشمگیری در آمریکا برخوردار است. از امیر رسانی ترانه های بسیاری از آن جمله: "رفتم من از یاد"، "قبیله"، "گلی گلی"، "گل منی"، "خار و دستمال دست" در دسترس می باشد. امیر رسانی ساکن لس آنجلس کالیفرنیا است. امیر رسانی از ده سالگی در منزل پدری، با استادهائی چون نور علی خان برومند، حسین یاحقی، حسین تهرانی، حسین ملک، پرویز یاحقی بزرگ می شود. در نوجوانی با دستگاه های موسیقی ایران آشنا می شود. او سال ها، از شاگردان استاد حسین ملک بود. بعد ها او با دکتر رضا ناروند در ارکستر بزرگ دانشجویان دانشگاه به همکاری پرداخت و اولین ترانه او "چرا و کجا" با شعر کریم فکور بود.

رسانی، ضیاء الذاکرین (Ziyāw-el-Zākerin Rasāwi) : شیخ ضیاء رسانی استاد آموزش ردیف های موسیقی ایرانی و از معلمین استاد غلام حسین بنان است. این هنرمند در خانواده رسانی که همگی اهل منبر و خوش آواز بودند رشد کرده و تصنیف های قدیمی معروف به "کار عمل" را بسیار خوب می خوانده. او در گرفتن ضرب نیز مهارت کافی داشت.

رسانی، محمد (Mohammad Rasāwi) : خواننده خوش صدای قدیمی و همدوره با جلال تاج اصفهانی و داریوش رفیعی.

رستگار، رضا (Rezā Rastegār) : از صداپردازان و صداگذاران شاغل در رادیو تلویزیون ایران، تهران.

رستگار، منوچهر (Manucehr Rastegār) : آهنگساز و تنظیم کننده آهنگ که در آمریکا از فعالیت چشمگیری برخوردار است. منوچهر رستگار با اکثر خوانندگان ساکن در لس آنجلس همکاری مستمری دارد.

رستگار نژاد، ناصر [Násere Rastegár-nežád] : شاعر و ترانه سرای معاصر که از اشعار او خوانندگان بسیاری سود جسته اند. ناصر رستگار نژاد در طبقه بندی ترانه سرایان بر حسب دوره در دوره دوم قرار دارد. لطفاً به ترانه سرایان دوره دوم نگاه کنید. ترانه جاودانه "شب بود بیابان بود" با صدای هنرمند زنده یاد فریدون فرخزاد از سروده های این شاعر است.

رستگاری، حسن [Hasan Rastegāri] : حسن رستگاری در سال ۱۳۳۸ خورشیدی در گلپایگان بدنیا آمد. از ۱۵ سالگی نواختن سنتور را آغاز کرد. حسن رستگاری از صنعت گران موفق در امر ساخت

رستم خوریانی [Rostam Xuryāni] : خواجه حسام الدین رستم خوریانی از شعرا و رجال معروف اوایل سده نهم هجری بوده است. زادگاه او روستای خوریان نزدیک بسطام است. وی در اشعارش، رستم تخلص می کرده است. او از شاعران اوایل عهد تیموری است.

رستم شیرازی [Rostam Širāzi] : رستم یهودی شیرازی، موسیقیدان و استاد تعلیم موسیقی در زمان قاجاریه است که سمت معلمی به استاد زهره را داشت.

رستم، مرشد [Moršed Rostam] : خواننده و ضرب نواز زورخانه، در گذر سقاخانه نوروز خان.

رستمی، احمد [Ahmad Rostami] : از اعضاء موسس انجمن موسیقی ملی در سال ۱۳۲۳ خورشیدی.

رستمیان، آرش [Āraš Rostamyān] : نوازنده ویلن، گروه ویلن دوم در ارکستر مجلسی هنرستان عالی موسیقی تهران.

رستمیان، علی [Ali Rostamyān] : خواننده ترانه های اصیل ایرانی که با بزرگانی چون جلیل شهناز فرامرز پایور، اصغر بهاری و محمد موسوی همکاری دارد. علی رستمیان در سال ۱۳۲۸ خورشیدی در اصفهان بدنیا آمد. اولین معلم او علی ساغری نوازنده تار بود. او در سال ۱۳۴۶ نزد زنده یاد تاج اصفهانی رفت و ردیف های آواز ایرانی را فرا گرفت. در سال ۱۳۶۰ نزد استاد محمود کریمی رفت و یک سال از محضر آن استاد فیض برد. علی رستمیان بمدت ۴ سال در کلاس

استاد محمد رضا شجریان ردیف و مرکب خوانی را آموخت. از این خواننده آلبوم‌های: "چهار باغ"، "مویه"، "بامدادان" و "خزان عشق" در دسترس می‌باشد.

رستمی، علی (Ali Rostami) : خواننده مشهور پیش از انقلاب و همدوره با محمد رضا شجریان، جمال وفائی، منتشری و محمد رضا نوایی. علی رستمی در فروردین ۱۳۲۴ خورشیدی در خمین بدنیا آمد. او از ۷ سالگی بنا به تشویق پدر شروع به تمرین و خواندن کرد و در آن زمان تحت تعلیم حسین قوامی (فاخته) که در آن زمان افسر ارتش بود و در خمین خدمت می‌کرد، قرار گرفت. در سال ۱۳۴۱ به تهران آمد و در کلاس استاد اسماعیل مهرتاش بمدت ۳ سال آموزش آواز دید. در سال ۱۳۴۵ با تاسیس تلویزیون ملی ایران برای همکاری از او دعوت بعمل آمد. علی رستمی سال‌ها کارمند شهرداری منطقه هفت تهران بود و در سال ۱۳۶۶ به مرکز سرود و آهنگ‌های انقلابی منتقل گردید.

رستمی، مهرنگار (Mehnegar Rostami) : نوازنده چیره دست سنتور و از فارغ التحصیلان آموزشگاه موسیقی چنگ تهران.

رسته، فروهر (Fruhar Raste) : دکتر فروهر رسته، در سال ۱۳۱۸ خورشیدی در اراک بدنیا آمد. در سال ۱۳۴۴ از دانشکده داروسازی دانشگاه تهران فارغ التحصیل گشت. او آموختن و نواختن ویلن را از ۱۳ سالگی نزد آقای حجازی که خود از شاگردان استاد ذوالفنون بود فرا گرفت. او مدت‌ها با ارکستر دانشجویان دانشگاه به رهبری رضا ناروند همکاری داشت و از سال ۱۳۴۰ بمدت سه سال در تلویزیون ثابت پاسال در برنامه ای بنام "بزم آدینه" ویلن میزد.

رسول خان (Rasul Xan) : نوازنده مشهور تار در دوران قاجاریه. جعفر خان نوازنده زبردست تار، فرزند ایشان هستند.

رسول نیا، اصغر (Asqar Rasul-nya) : از صداپردازان و صداگذاران با تجربه که در تهران فعالیت دارد.

رسولی، صدیقه (Sedique Rasuli) (روشنک) : گوینده خوش صدای برنامه گل‌های رادیو ایران که سال‌ها با این برنامه همکاری مستمر و نزدیکی داشت. آغاز برنامه گل‌ها از سال ۱۳۳۴ خورشیدی بود و

مبتکر آن استاد داود پیرنیا است.

رسولی، محمود (Mahmud Rasuli) : نی نواز برجسته شهرستان بروجرد در سال ۱۳۲۵ خورشیدی بدنیا آمد. او از سن ۱۲ سالگی نی زدن را آغاز نمود. آشنائی او با استاد محمد موسوی، از شاگردان ممتاز استاد حسن کسائی راه را برای دیدار استاد و کسب فیض از ایشان هموار می کند. رسولی بمدت ۹ سال از بروجرد به اصفهان می رود و از مکتب استاد کسائی بهره می گیرد و سپس به شهر خود بر می گردد. محمود رسولی در بروجرد به شغل خیاطی اشتغال دارد!

رسیتال (Resital) : اجرای برنامه مقابل مردم توسط سلیست.

رسیل (Rasil) : کسی که آهنگ ساز یا نوای خواننده دیگری همراهی کرده و بخواند.

رشتی، اکبر خان (Akbar-xân Rašti) : استاد نواختن فلوت که به استاد ابوالحسن صبا نواختن این ساز را آموزش داد.

رشتی، میرزا محمد باقر (Mirzâ Mohammad Baqer) : میرزا محمد باقر رشتی متخلص به "بصار" معروف به بهشتی در سال ۱۲۷۰ هجری در رشت بدنیا آمد. او در شعر طبعی سرشار داشت. در سال ۱۳۰۰ به زندان عبدالله خان استاندار گیلان افتاد و بخاطر زمان طولانی و تاریکی زندان، دو چشمش را از دست داد. او در سال ۱۳۴۰ هجری، بعد از هفتاد سال زندگی مشقت بار، در بابل درگذشت. از او اشعار بسیاری باقی مانده است.

رشته (Rešte) : تار، وتر، زه که بر آلات زهی می بندند.

رشوند، محمد (Mohammad Rašvand) : نوازنده چیره دست ویلن و کمانچه در گروه موسیقی حافظ به سرپرستی علی تحریری، آهنگساز و نوازنده سنتور.

رشید اسفراینی (Rašid Esferāyeni) : رشید الدین محمد از صوفیان سده نهم است. کتاب مثنوی او بنام "المصباح" در شرح سه اصل: محبت، فنا و نیاز در کتابخانه موزه بریتانیا نگهداری می شود.

رشید رامشنی، رستم **[Rostam Rašid-Rāmešani]**: نماینده کمپانی هیز مسترز ویس انگلستان. **[His Master's Voice]** در سال ۱۳۰۵ خورشیدی در تهران.

رشید وطواط **[Rašid Vatvāt]**: امیر امام رشیدالدین سعدالملک، معروف به خواجه رشید وطواط در شهر بلخ بدنیا آمد. این شاعر بزرگ تا آخر عمر در بارگاه خوارزمشاهیان روزگار گذرانید. تخلص این شاعر به وطواط بخاطر جثه کوچک بود. وطواط نام مرغی است از جنس پرستو. رشید وطواط در عهد خود با خاقانی و ادیب صابر ارتباط و معاشره و مکاتبه داشت. دیوان شعر رشید وطواط دارای هفت هزار بیت است.

رشیدی **[Rašidi]**: سید الشعرا ابو محمد رشیدی سمرقندی از شاعران مشهور ماوراءالنهر در سده ششم است. او اهل سمرقند بود و نام و لقب او را تاج الشعرا نیز نوشته اند. رشیدی، مداح پادشاهان آل افراسیاب بوده است.

رشیدی، امین اله **[Amin-ollāh Rašidi]**: خواننده و آهنگساز قدیمی که از او ترانه شکوفه با شعری از پرویز وکیلی در دسترس می باشد. امین اله رشیدی همدوره استاد حسین قوامی (فاخته) می باشد. امین اله رشیدی در اردیبهشت ۱۳۰۴ خورشیدی در راوند کاشان بدنیا آمد. در کودکی با مقدمات نواختن تار تحت نظر آقای نقش پور آشنا شد. امین اله رشیدی در سال ۱۳۲۵ به تهران آمد، و هر چند گاه به کلاس های شبانه هنرستان موسیقی در محل فعلی تالار رودکی می رفت و اصول نت خوانی را توسط استاد موسی معروفی می آموخت. با یادگیری نت، نواختن تار را رها کرد تا این که در سال ۱۳۲۸ از طریق استاد موسی معروفی به استاد علی محمد خادم میثاق معرفی شد و از این سال خوانندگی و آهنگسازی را شروع نمود. اولین ترانه او: "رنج جدائی" از ساخته های زنده یاد موسی معروفی بود. رشیدی در مدت فعالیت در رادیو بالغ بر یکصد آهنگ ساخت. شیوه خواندن این هنرمند در مرز میان سنت و نوگرایی است. امین اله رشیدی در سرودن شعر هم طبعی زیبا دارد.

رشیدی، حشمت اله **[Hešmat-ollāh Rašidi]**: خواننده مشهور ترانه های لری که از او ترانه معروف "میری" با آهنگی از محمود مدیری در دسترس می باشد.

رشیدی، رحمت اله **[Rahmat-ollāh Rašidi]**: رحمت اله رشیدی در سال ۱۳۰۶ در تهران بدنیا آمد. او از سن ۱۰ سالگی شروع به نواختن فلوت کرد. از سال ۱۳۱۹ به نواختن قره نی روی نمود و زیر نظر

هنرمندی بنام رحیم خان که از نوازندگان قدیم موزیک ارتش بود، به فراگیری این ساز مشغول شد. استاد دیگر او، زنده یاد حسین علی وزیری تبار بود. رحمت اله رشیدی در سال ۱۳۲۴ خورشیدی با حسین شهبازیان تشکیل ارکستری را می دهند و اولین کنسرت خود را در تالار دبیرستان دارالفنون بر پا می کنند. رحمت اله رشیدی سال ها با رادیو ایران همکاری نزدیکی داشته است.

رشیدی، علی محمد [Ali Mohammad Rašidi]: موسیقیدان و سردبیر مجله ماهانه موزیک ایران در سال های پیش و پس از ۱۳۳۵ خورشیدی. علی محمد رشیدی آخرین رئیس هنرستان موسیقی تبریز بود که از سال ۱۳۳۹ تا ۱۳۴۲ به سمت معاونت هنرستان و سپس به ریاست هنرستان تا سال ۱۳۵۸ منصوب شده بود.

رشیدی، منصور [Mansur Rašidi]: نوازنده چیره دست ضرب و همدوره با عزیزاله حکیمی، غلامعلی ربیعی و ایزد کاویانی. منصور رشیدی علاوه بر ضرب، ویلن را زیبا می نوازد و او جزو مدرسین کلاس موسیقی گلبانگ شاملو در تهران است. منصور رشیدی فرزند، هنرمند گرانقدر رحمت اله رشیدی نوازنده چیره دست قره نی می باشد.

منصور رشیدی در اردیبهشت ۱۳۲۵ خورشیدی در تهران دنیا آمد. در سال ۱۳۴۰ برای فراگیری و نواختن ویلن بمدت چهار سال نزد هنرمندی بنام محمود اسکوئی رفت. در سال ۱۳۵۲ به کلاس ضرب امیر ناصر افتتاح رفت و از محضر این استاد و ولی اله البرز بهره گرفت. منصور رشیدی در سال ۱۳۵۶ به هنرستان موسیقی ملی رفت و به تکمیل فن ضرب نوازی زیر نظر استاد محمد اسماعیلی پرداخت.

رشیدی، منوچهر [Manucehr Rašidi]: نوازنده چیره دست ترومپت و همکار نزدیک استاد حسین علی وزیری تبار. منوچهر رشیدی سال ها با دو تن از استاد های موسیقی یعنی، حسین علی وزیری تبار و رکن الدین زنگنه پور به نابینایان درس موسیقی می دادند.

رشیدی، یوسف [Yusef Rašidi]: نوازنده چیره دست ترومپت در رادیو ایران در سال های پیش و پس از ۱۳۳۰ خورشیدی.

رضاالدین شیرازی [Reza-eddin Širazi]: موسیقیدان مشهور عهد صفویه که اختراع شش تار را به او نسبت می دهند.

رضا خان [Rezà Xàn] : نوازنده چیره دست تار و معاون اداره آگاهی که همکاری نزدیکی با استاد مرتضی نی داود داشت. از هنرمندان همدوره رضا خان می توان به طاهرزاده، مشیر همایون شهردار و حاجی خان نایب السلطنه نوازنده چیره دست ضرب اشاره داشت. آقا رضا خان، داماد میرزا حسین قلی خان است.

رضازاده [Rezà-zàde] : زنده یاد رضا زاده، استاد تعلیم آواز در کارگاه کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان بودند. از شاگردان ممتاز ایشان می توان به جهانگیر زمانی، خواننده خوش صدا اشاره داشت.

رضا قلی [Rezà Qoli] : تعزیه خوان مشهور معاصر که به رضا قلی شمر در قم معروف است.

رضا قلی تجریشی [Rezà Qoli Tajriši] : از خوانندگان مشهور دوره قاجاریه و همدوره با آقا علی کاشی، میرزا حسن کاشی معروف به حسن فُکُلی و سید زین العابدین قراب.

رضا قلی خان [Rezà Qoli Xàn] : خواننده مشهور عهد قاجاریه و همدوره با سید احمد خان، طاهرزاده و آقا حسین تعزیه خوان. این خواننده صدای نازک و زیری داشت و در تعزیه نقش زینب را ایفا می کرد. از این خواننده چند صفحه بجا مانده است.

رضائی، باقر [Bàqer Rezâwi] : خواننده خوش صدا که در تهران از فعالیت خوبی برخوردار است. از این خواننده می توان به ترانه های: "هیچ مگو" و "غوغای خزان" اشاره کرد.

رضائی، بهروز [Behruz Rezâwi] : نوازنده چیره دست تار در گروه موسیقی حافظ به سرپرستی پژمان طاهری نوازنده زبردست سنتور و آهنگساز.

رضائی، رضا [Rezà Rezâwi] : خواننده خوش صدا در گروه موسیقی سماع. لطفاً برای آگاهی بیشتر به سماع، گروه موسیقی نگاه کنید.

رضائی، شکوه [Škuh Rezâwi] : خواننده قدیمی و خوش صدائی که از او کارهای معدودی مانند "آتش تب" با شعری از سیمین بهبهانی و آهنگ جواد لشگری وجود دارد.

رضائی، محمد [Mohammad Rezāwi] : از تعزیه خوان های معروف تهران در سال های اخیر.

رضوانی، سیروس [Sirus Rezvāni] : سیروس رضوانی سازنده سازهای اصیل ایرانی در سال ۱۳۲۸ خورشیدی در شهرستان الیگودرز بدنیا آمد. او در حال حاضر ۳۰ سال است که به حرفه ساز سازی اشتغال دارد.

رضوانی، شهرام [Šahrām Rezvāni] : نوازنده چیره دست سنتور و از شاگردان ممتاز استاد شریف لطفی است.

رضوانی، مصیب [Mosayeb Rezvāni] : از فارغ التحصیلان دوره سوم مدرسه موزیک که در سال ۱۲۹۷ خورشیدی تاسیس شد. همدوره های مصیب رضوانی عبارت بودند از: ضیاء مختاری، محمد نجمی و استاد حسن رادمرد.

رضوی [Razavi] : نام گوشه ای است در دستگاه شور، با شاهد درجه هفتم شور.

رضوی

رضوی، حسن [Hasan Razavi] : حسن رضوی متخلص به شباهنگ از شعرای معاصر مقیم آمریکاست که از او کتاب "وقتی که غم خود را گریستم" در بهار ۱۳۷۸ چاپ و منتشر شده است.

رضوی سروستانی، نورالدین [Nur-eddin Razavi Sarvestāni] : از خوانندگان بنام و

مشهور قدیمی و همدوره با محمودی خوانساری، نادر گلچین و جمال وفائی. سید نورالدین رضوی سروستانی در سال ۱۳۱۴ خورشیدی در شیراز بدنیا آمد. در ۱۵ سالگی برای تعلیم آواز نزد هنرمندی بنام

مشیر معظم افشار که سه تار خوب می نواخت رفت. بعد ها به تهران رفت و در این شهر با هنرمندان بزرگی مانند: مرتضی محجوبی، احمد عبادی، علی اصغر بهاری و نور علی خان برومند آشنا و نزد ایشان به آموختن موسیقی اصیل ایرانی پرداخت.

رضوی نیا، بهزاد (Behzād Razavi-nyā) : بهزاد رضوی نیا، در سال ۱۳۲۹ خورشیدی در شهر یزد بدنیا آمد. از کودکی به نواختن ضرب علاقه وافری نشان می داد، تا بالاخره این علاقه او را به رادیو کشانید. او ضرب را نزد استاد حسین تهرانی و استاد محمد اسماعیلی در هنرستان عالی موسیقی در سال های ۱۳۴۶ و پس از آن آموخت. در سال ۱۳۵۱ بنا به دعوت گروه موسیقی تلویزیون با آن سازمان همکاری خود را آغاز نمود. بهزاد رضوی نیا، استاد ضرب، فارغ التحصیل رشته جامعه شناسی از دانشگاه تهران است. این هنرمند از صدای خوبی نیز بهره مند بوده و در زمینه بازیگری تاتر نیز استعداد خوبی دارد.

رضوی، هوشنگ (Hušang Razavi) : ترانه سرای ساکن در لس آنجلس - کالیفرنیا که همکاری نزدیکی با خواننده جوان سامان دارد.

رضوی، یداله (Yad-ollāh Razavi) : سید یداله رضوی از تعزیه خوانان و قاریان قرآن در نیم سده گذشته ایران است.

رضی آرتیمانی (Razi Ārtimāni) : میر محمد رضی آرتیمانی از شاعران صوفی مشرب نیمه نخستین از سده یازده هجری است. محل تولد او در آرتیمان در نزدیکی تویسرکان است. در جوانی به همدان رفت و سپس راهی اصفهان شد و در جمع میرزایان دفتر شاه عباس اول در آمد. دیوانش شامل قصیده و غزل و قطعه و ترجیع و رباعی است و ساقی نامه او از ۱۵۰۰ بیت تجاوز می کند. سال وفات این شاعر ۱۰۳۷ هجری ثبت شده است.

رضی الدین نیشابوری (Rez i-eddin Nisāburi) : از دانشمندان و شعرای اواخر سده ششم و اوایل سده هفتم است. درگذشت این شاعر در سال ۵۹۸ هجری اتفاق افتاده است. دیوان شعر و کتابی بنام "مکارم الاخلاق" از او باقی مانده است.

رعدها، گروه موسیقی (Gruhe Musiqiye Rawdhā) : گروه موسیقی پاپ در سال های ۱۳۴۵ و پس از آن در ایران که یکی از اعضای فعال آن مارتیک خواننده محبوب ایرانی است که در آن زمان

۱۶ سال بیش نداشت.

رعدی آذرخشی، دکتر غلام علی [Doktor Qolám Ali Rawdi-Ázaraxši] : زنده یاد
دکتر رعدی آذرخشی در مهر ماه ۱۲۸۸ خورشیدی در تبریز بدنیا آمد. تحصیلات ابتدائی و متوسطه خود را
در تبریز به پایان برد و در سال ۱۳۰۶ به تهران آمد و از دانشکده حقوق و علوم سیاسی لیسانس گرفت. او در
سال ۱۳۱۲ به خدمت دولت در آمد. شهرت دکتر رعدی آذرخشی مرهون شعر "نگاه" اوست. مثنوی
"اردیبهشت نامه" را رعدی در تبریز سرود و از آثار خوب او بشمار می رود. دکتر رعدی آذرخشی در سال
۱۳۷۸ خورشیدی چشم از جهان فرو بست.

رفعتی، قاسم [Qāsem Rafwati] : قاسم رفعتی در سال ۱۳۲۴ در تهران بدنیا آمد. آموختن موسیقی
را در ۱۲ سالگی شروع کرد. اولین معلم او مسعود حسن خانی بود. در مدت چهار سال به ردیف و گوشه و
مقام های موسیقی ایرانی آشنا گردید. بعد ها به کلاس استاد محمود کریمی در خیابان ارباب جمشید رفت و
۶ سال در مکتب ایشان به آموختن موسیقی ایرانی پرداخت. اولین اجرای او در برنامه شما و رادیو که در
جمعه صبح ها پخش می شده بود. قاسم رفعتی، سال ها نزد استاد محمد رضا شجریان آموزش آواز می دیدند.

رفعتی، مجتبی [Mojtabā Rafwati] : از فارغ التحصیلان دوره عالی هنرکده موسیقی ملی در رشته
کارشناس موسیقی ملی در سال ۱۳۵۸.

رفعتی، مسعود [Maswud Rafwati] : آهنگساز و تنظیم کننده آهنگ در لس آنجلس که از او آلبوم
"قصه دل" با صدای سعید در دسترس می باشد.

رفیع خراسانی [Rafiw Xorāsani] : رفیع الدین خراسانی متخلص به رفیع از شاعران سده دهم هجری
است که در سال ۹۴۲ هجری در خراسان بدنیا آمده است. در جوانی به عراق و سپس به هند رفت و در سال
۹۸۲ به خدمت جلال الدین اکبر شاه پذیرفته شد. دیوان این شاعر تحت شماره **Add.5599** در کتابخانه
موزه بریتانیا نگهداری می شود. دیوان او بالغ بر هفت هزار بیت قصیده، غزل، قطعه و رباعی دارد.

رفیع سلطان، محمد [Mohammad Rafiw-soltān] : زنده یاد محمد رفیع سلطان، نوازنده چیره
دست سنتور و پدر استاد ابراهیم سلمکی است.

رفیع لبنانی (Rafiwanbani): رفیع الدین مسعود لبنانی اصفهانی از شاعران مشهور اواخر سده ششم است. دیوان شعر این شاعر حاوی ده هزار بیت می باشد.

رفیع مروزی (Rafiwanvazi): از شاعران عهد سلجوقیان که در غزل سرائی مهارت بسزائی داشته است.

رفیع، هاله (Hale Rafiwan): نوازنده چیره دست پیانو در ارکستر مجلسی هنرستان عالی موسیقی تهران.

رفیعی، داریوش (Daryuwan Rafiwan): داریوش رفیعی در سال ۱۳۰۶ در شهر بم کرمان بدنیا آمد. از ۱۹ سالگی کار خوانندگی را در رادیو آغاز کرد و ده سال هنرش، مایه لطف و صفای صاحب دلان بود. ردیف های موسیقی را از بدیع زاده فرا گرفت و بوسیله همین هنرمند به رادیو رفت. ترانه های جاوید داریوش رفیعی عبارتند از: "گلنار"، "شمع شبانه"، "شادم"، "کو آن محفل مستی" با اشعار کریم فکور و آهنگ مجید وفادار وزهره باشعر مهدی رئیسی و آهنگ مجید وفادار. داریوش رفیعی در دوم بهمن ماه ۱۳۳۷ بر اثر ابتلاء به کزاز چشم از جهان فرو بست. مقبره او در قبرستان ظهیرالدوله شمیران است.

رفیعی، عباس (Abbawwan Rafiwan): نوازنده زبردست سنتور در ارکستر ایرانی شرکت نفت در سال های پیش و پس از ۱۳۳۵ خورشیدی.

رفیعی کاشانی (Rafiwan Kawan): میر حیدر معمائی کاشانی متخلص به "رفیعی" از شاعران سده دهم و اوایل سده یازدهم هجری است که چندی از دوران شاعری خود را در ایران و بخشی را در هندوستان گذراند. او در ساختن معما استاد بود. پایان زندگی او در کاشان گذشت و همانجا در سال ۱۰۲۵ هجری چشم از جهان فرو بست.

رفیعی منش، رحیم (Rahim Rafiwan-manaw): رحیم رفیعی منش در سال ۱۳۲۲ خورشیدی در بروجرد بدنیا آمد. تحصیلات ابتدائی و متوسطه را در بروجرد به پایان رساند و سپس به تهران آمد و در دانشسرای عالی تهران موفق به اخذ لیسانس در رشته روانشناسی شد. در سال ۱۳۴۹ وارد دانشکده موسیقی به سرپرستی استاد هرمز فرهنگ شد. در این دانشکده با هنرمندانی مانند: حسین علیزاده، محمد رضا لطفی، کامل علیپور و منیژه علیپور همدوره بود. رفیعی منش، ساز تار را نزد دکتر نورعلی خان برومند آموخت. او تار ابداعی ساخته که بنام "تار سه نقاره" معروف است. این تار دارای سه کاسه طنینی می باشد.

رقابی، حیدر [Heydar Reqābi] : شاعر، ترانه سرائی که با سرودن یک ترانه به اشتها رسید. ترانه معروف و جاویدان این هنرمند "مرا ببوس" نام دارد که با صدای گلزاقی اجرا شده است. تخلص این شاعر، هاله می باشد.

رقم [Raqm] : پاره ای پوست یا پشم که در ساز عود، زیر مضراب چسبانده می شود.

رقمه [Raqme] : به قاب قانون اطلاق می شود.

رکب [Rakab] : از جمله ۲۴ شعبه موسیقی قدیم ایران است. (شانزدهمین) رکب دارای ۱/۲ بانگ بوده و با این ترتیب، پرده معرفی گردیده است.

رکب نوروز [Rakabe Nowruz] : گوشه ای از شعبه غزال در موسیقی مقامی گذشته ایران.

رکسانا [Roksānā] : خواننده خوش صدا ساکن آلمان که در اجرای ترانه های فولکلوریک ایرانی نیز از تبحر خاصی برخوردار است.

رکس، سینما [Sinemá Reks] : سینما رکس واقع در لاله زار مقابل سینما ایران، مکانی برای اجرای موسیقی و کنسرت در سال های پیش و پس از ۱۳۲۷ خورشیدی. کنسرت؛ به یاد حافظ در ۲۹ اردیبهشت ۱۳۲۷ با تار تنهای استاد علی نقی وزیری یاد آور خاطرات آن زمان است.

رکن الدین [Rokn-eddin] : رکن الدین خان نوازنده چیره دست ویلن در سال های پیش از ۱۳۰۰ خورشیدی و همدوره با درویش خان، دکتر مهدی منتظم الحکماء، حسین هنگ آفرین، غلامرضا سالار معزز، اسماعیل خان قهرمانی، حسین اسماعیل زاده و حشمت دفتر.

رکن دعویدار [Rokn Dawvidār] : ملک الشعرا مولانا قاضی بن هبت اله دعویدار قمی، متخلص به "دعوی" از شاعران اواخر سده ششم و اوایل سده هفتم هجری است. زادگاهش شهر قم بود. سال ها مدح حسام الدوله اردشیر بن حسن (۵۶۷ - ۶۰۲)، آخرین پادشاه مقتدر باوندی را می گفت و پس از زوال خاندان

باوندی به مدح آخرین اتابک آذربایجان یعنی مظفرالدین اوزبک پرداخت. دیوان این شاعر با سه هزار و پانصد بیت در کتابخانه آستان قدس رضوی در مشهد وجود دارد. (شماره بایگانی کتاب ۴۹۵۵ است).

رکن صاین (Rokn Säyen): رکن صاین هروی از شاعران مشهور قصیده سرا و غزل گوشت که در سده هشتم هجری می زیسته است. در دوران جوانی به خدمت خواجه غیاث الدین محمد وزیر در آمد و شاعری خود را از آنجا شروع کرد. برخی از غزلهای این شاعر، مورد استقبال حافظ قرار گرفته است.

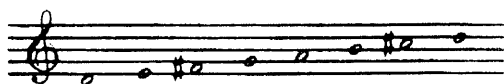
رکنی والا، امیر بابک (Amir Bábak Rokni-välâ): نوازنده چیره دست ضرب و همدوره با مرتضی اعیان، لطف اله خسرو بیک و محمود فرهمند بافی. امیر بابک رکنی والا از شاگردان استاد امیر ناصر افتتاح، در سال ۱۳۴۳ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. اولین معلم ضرب این هنرمند، استاد محمد اسماعیلی است. در سال ۱۳۵۶ امیر بابک نزد استاد افتتاح میرود و ۱۱ سال از مکتب ایشان بهره مند میشود و با فوت استاد، اداره کلاس برای مدت زمانی به ایشان محول می شود.

رکوردر (Rcorder): نوعی نای است که از راس نای در آن می دمند. ایرانیان به آن نی لبک، فرانسوی ها به آن فلوت ابک و انگلیسی ها رکوردر می گویند. این ساز، بادی و چوبی است. هشت سوراخ دارد و وسعت صدای آن ۲ اکتاوا است.

رکوئی، شهرام (Šahrām Rakuwl): نوازنده ماهر فلوت که ساکن کانادا است. شهرام رکوئی سابقاً در ارکستر مجلسی هنرستان عالی موسیقی به فعالیت اشتغال داشت.

رکیزه (Rakize): پایه دودنقه شکل قانون را گویند که از عاج فیل ساخته می شود.

رماژور (Re Māzor): گام بزرگ ر که در آن دو نت فا و دو دیز است.

رومانس (Romāns): آهنگی رمانتیک و عاشقانه برای ساز و یا آواز.

رومانس کا (Romāns Kâ): نغمه ای در حرکتی متعادل و ملایم نظیر رومانس.

رمزی، اصغر [Asqar Ramzi] : معروف به اصغر شمر، از تعزیه خوان های معروف نیم قرن گذشته در ایران است.

رمزی کاشانی [Ramzi Kāshāni] : شیخ محمد هادی کاشانی متخلص به رمزی، از شاعران سده یازدهم هجری است. زادگاه او کاشان و زمان تولد او ۱۰۴۰ هجری است. او در جوانی صاحب دیوان شعری شد که بالغ بر ۱۲ هزار بیت از سروده های او را در بر می گرفت. دو کتاب مثنوی او بنام های "رمز الحقایق" و "رمز الریاحین" وجود دارد. از کتاب رمز الریاحین، منتخبی در کتابخانه مجلس شورای ملی بشماره ۱۰۱۱ (شماره دفتر ۱۳۷۳۱) وجود دارد.

رمضان خان [Ramazān Xān] : استاد سازنده سه تار و از شاگردان ممتاز یحیی خان.

رمضان، مرشد [Morsēd Ramazān] : مرشد زورخانه نوروزخان که بعد ها به همدان رفت و در آنجا در گذشت.

رمضانی، پرویز [Parviz Ramazāni] : دکتر پرویز رضانی در سال ۱۳۲۴ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. بعد ها، دکترای خود را در رشته داروسازی از دانشگاه تبریز دریافت کرد. پرویز رضانی از ۵ سالگی شروع به نواختن ضرب نمود، و پس از مدتی به نواختن سنتور روی نمود. در دوران تحصیل در دانشگاه تبریز به هنرستان عالی موسیقی تبریز رفت. دکتر پرویز رضانی در سال ۱۳۶۱ به تهران آمد و در سال بعد بمدت ۶ سال به کلاس درس استاد فرامرز پایور به نوازندگی و فراگیری موسیقی پرداخت. او، سپس به نزد استاد محمود تاج بخش رفت و ۶ سال فراگیری ساز سه تار را نزد ایشان آموخت.

رمضانی، علی [Ali Ramazāni] : نوازنده چیره دست نی و دف در ارکستر اداره فرهنگ و ارشاد گرگان.

رمل [Ramal] : از اوزان موسیقی قدیم ایران، وزنی شامل ۱۹ ضرب که از آن ۹ ضرب سنگین و ۱۰ ضرب سبک بوده است.

رموز [Romuz] : نام کمانچه ای است که در سال ۱۲۹۰ هجری - قمری توسط یک فرد همدانی بنام خسرو اختراع شد. ه.ج. فارمر انگلیسی که مطالعات بسیاری در موسیقی ایران و عرب دارد به نام سازنده این ساز اشاره نکرده ولی بعضی از نوشته های حکایت از آن دارد که این ساز توسط میرزا غلامحسین (آقا جان) عرضه شده و نام آن رموز خسروی بوده است که در مجلس پادشاه نواخته می شده است.

ر مینور [Re Minor] : به گام کوچک ر اطلاق می شود که تابعی است از گام بزرگ فا.

رنج بریان، عباس [Abbās Ranjbaryān] : عباس رنجبریان در سال ۱۳۲۰ خورشیدی در روستای راونگ میناب در منطقه هرمزگان بدنیا آمد. از سن ۲۰ سالگی به حرفه خوانندگی روی نمود. او تسلط کافی در اجرای شروند دارد. علاوه بر اجرای مورد ذکر شده، او از شبیه خوانان، نوحه و روضه خوانان مشهور در میناب می باشد.

رنده، مرشد [Moršed Rende] : خواننده و نوازنده ضرب در زورخانه ملک التجار بوده است.

رنگ [Reng] : آهنگ ضربی تند یا سنگین که برای همراهی رقص بکار می رود. رنگ جزئی از ردیف بوده که معمولاً در پایان ردیف می آمده ولی امروزه بطور مستقل استفاده می شود.

رنگ پری چهر و پری زاد [Renge Pari Cehr va Pari Zād] : از رنگ های مشهور درویش خان در مایه اصفهان.

رنگ حاشیه [Renge Hāšīye] : رنگی است در دستگاه چهار گاه بعد لرگی و قبل از متن می آید.

رنگ حربی [Renge Harbi] : رنگی در آخر دستگاه ماهور.

رنگ دلگشا [Renge Delgošā] : قطعه ای است ضربی به فرم رنگ که در پایان دستگاه سه گاه به عنوان خاتمه می آید.

رنگ زدن سازها [Rang zadane سازها]: پس از این که سازی ساخته شد، می بایستی آن را رنگ زد. در رنگ آمیزی سازهای ایرانی بطور کلی لاک الکل مناسب ترین می باشد. پیش از رنگ زدن می بایستی به نکات زیر توجه داشت: صاف بودن پوسته خارجی ساز. آستر زدن، قبل از آستر زدن، توصیه می شود که از تیز آب سلطانی که اسیدی است قوی استفاده شود. برای خشک کردن تیزاب از حرارت آفتاب و یا چراغ می توان استفاده کرد. از بیکرومات سدیم و پتاسیم و هم چنین بارس یا آستر گردوئی و یا رنگ های درختی و صمغ درختان هم می توان بعنوان آستر استفاده کرد. از دوده هم می توان استفاده کرد. دوده در لاک الکل حل می شود، ولی رنگ ساز را سیاه می کند. دوده، صدای ساز را ضعیف می کند. پس از آستر زدن، نوبت به لاک الکل می رسد که بایستی ۴ بار با فاصله زده شود. زدن لاک با پنبه صورت می گیرد.

رنگ شلخو [Renge Šalaxo]: قطعه ای است ضربی به فرم رنگ که در پایان دستگاه چهار گاه می آید.

رنگ شهر آشوب [Renge Šahr Åsub]: قطعه ای است به شکل رنگ و بسیار مفصل که در دستگاه های: شور، ماهور، همایون، چهارگاه و راست پنجگاه می آید.

رنگ شیطان [Renge Šeytān]: رنگی مشهور و منسوب به آقا علی اکبر سرسلسله راویان، و هم چنین ردیف موسیقی در دوره قاجاریه. رنگ مذکور قسمت مقلوب از شهر آشوب چهارگاه است که بدون مضراب و با تحرک انگشتان به روی سیم نواخته می شود.

رنگ فرح [Renge Farah]: قطعه ای است ضربی به شکل رنگ که در دستگاه همایون می آید.

رنگ فرح انگیز [Renge Farah Angiz]: قطعه ای است ضربی به شکل و فرم رنگ که در پایان آواز اصفهان می آید.

رنگ مات [Renge Mát] : از الحان رنگ شهر آشوب (قطعه ۲۲).

رنگ یک چوبه [Renge Yek Cube] : رنگی ۶ ضربی در دستگاه ماهور در ردیف میرزا عبدالله.

رنگین کمان [Rangin Kamán] : موسسه فرهنگی - هنری انتشاراتی در تهران که بخشی از آن به تولید و تکثیر و پخش نوار کاست و CD موسیقی ایران اختصاص دارد.

رانین [Rànin] : بانک، آواز، بانک حزین، ناله، صوت همراه با گریه.

روا، محمد [Mohammad Ravà] : از اعضای گروه کُر در ارکستر سمفونی تهران در سال های ۱۳۳۶ خورشیدی و پس از آن. دو تن هنرمند دیگر، هلموت شنیدل و آرشاویر آدامیان نیز در گروه کُر فعالیت می کردند.

رواشین [Ravàšin] : آهنگ های ضربی بی سخن که هر کدام نامی ویژه داشته اند. رواشین، رواسین و راویسن نیز گفته می شوند. فارمر عقیده دارد که رواشین، تعبیر به غزل یا ترانه های عاشقانه در ۷۰۰ سال پیش است. فارابی در کتاب موسیقی الکبیر، بعنوان؛ الدواشین اشاره می کند.

روان بخش، رضا [Rezà Ravànbaxš] : نوازنده چیره دست ضرب و استاد آوازهای ضربی در سال های پیش و پس از ۱۳۲۰ خورشیدی. رضا روان بخش از کسانی است که به استاد حسین تهرانی آموزش تنبک نوازی داده است. هنرمندان دیگری که استاد حسین تهرانی توسط آن ها آموزش دیده است عبارتند از: مهدی غیائی، گنکرلو و اسماعیل خان.

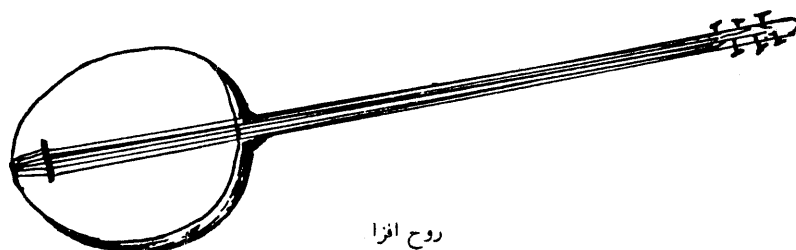
روان بخش، عطااله [Ata-ollāh Ravānbaxš] : از فارغ التحصیلان هنرستان عالی موسیقی و استاد تعلیم ویلن در سال های پیش و پس از ۱۳۳۵ خورشیدی است. از شاگردان ممتاز این هنرمند گرانقدر می توان به هنرمند با ارزش لقمان ادهمی اشاره داشت.

روان بخش، غلامعلی [Qolām Ali Ravānbaxš] : خواننده مشهور دهه ۱۳۴۰ خورشیدی. غلامعلی روان بخش در سال ۱۳۱۴ خورشیدی در مشهد بدنیا آمد. پس از اتمام تحصیلات متوسطه به تهران آمد و با خواندن ترانه های: "عروس و داماد"، "دختر قالی باف"، "نازی جان" به اوج شهرت رسید. اولین ترانه این خواننده از ساخته های ناصر زراآبادی "عروس و داماد" بود. روان بخش با اجرای چند ترانه به رقابت با خوانندگان بزرگی مانند؛ ویگن، عارف و منوچهر پرداخت. شهرت او باعث شد که از او برای بازی در فیلم دعوت بعمل آمد و او در فیلم های: "مُرفین"، "کی به کیه"، "آتشپاره تهران"، "دام عشق"، "خروس بی محل" و "دختران حوا" شرکت کند. روان بخش سال ها با رادیو ایران همکاری مستمری داشت. او در سال ۱۳۵۲ به هوایمائی ملی رفت و به تدریج از فعالیت های هنری کناره گیری کرد. از دیگر ترانه های روان بخش می توان به: "آرزوی محال"، "چلچله"، "اشاره"، "گناه تو"، "صحرائشین"، "آرزوی من"، "عزیزم دست نگهدار"، "تبریک"، "کنیز" و "حجله" اشاره کرد. زنده یاد روان بخش در بهمن ۱۳۵۷ چشم از جهان فرو بست.

روتنیک [Rutonik] : نت درجه دوم هر گام را گویند. در موسیقی غرب **Sustonique** گفته می شود.

روح الارواح [Ruh-Ol-arvāh] : گوشه ای است در آواز بیات ترک.

روح افزا [Ruh Afzā] : سازی است از خانواده آلات موسیقی رشته ای، که دارای ۶ سیم است. چهار سیم این ساز دو بدو با هم همصدا کوک می شوند و دو سیم دیگر آن حکم نغمه راجع یا پدال را دارد.

روح افزا

روح افزا (Ruh Afzā) : گوشه ای است در دستگاه راست پنجگاه، که در همایون نیز معمول است.

روح افزا، سلیمان (سمیون ایمره) (Soleymān Ruhafzā) : استاد تار و آشنا به ردیف های موسیقی که ۷ دستگاه موسیقی ایران نوشته استاد موسی معروفی را با تار نواخته و ضبط می کند. این اثر در ۱۳۴۲ خورشیدی به همت اداره کل هنرهای زیبای کشور منتشر شد. در بین صفحات ضبط موسیقی ایرانی توسط کمپانی کلمبیا، صفحاتی از آواز فرح انگیز همراه با ویلن صبا، تار سلیمان روح افزا و پیانو مشیر همایون شهردار به جا مانده است. سلیمان روح افزا، مدت ها در ارکستر انجمن موسیقی ملی به نواختن تار مشغول بود و یکی از اعضای موسس این انجمن در سال ۱۳۲۳ خورشیدی است. سلیمان روح افزا از شاگردان زنده یاد درویش خان است.

روح افزا، شرکت (Šerkate Ruhafzā) : شرکت تولید، تکثیر و پخش نوار و CD های ایرانی. محل این شرکت در تهران است.

روح افزا، علی (Ali Ruhafzā) : استاد و نوازنده چیره دست تار در اصفهان در سال های پیش و پس از ۱۳۲۰ خورشیدی. علی روح افزا، همدوره با اکبر خان نوروزی است.

روح افزا، هوشنگ (Hušang Ruhafzā) : نوازنده چیره دست پیانو در تهران که به آموزش این ساز اشتغال دارد.

روح افزائیان، ژاله (Žale Ruhafzāwyān) : از صدابرداران فارغ التحصیل از دانشکده رادیو و تلویزیون در تهران.

روح الامین اصفهانی (Ruh-ol-amin Esfahani): میر محمد امین میر جمله شهرستانی اصفهانی از رجال معروف سده یازدهم که در شعر و ادب به اشتها رسید است. تخلص این شاعر روح الامین است. اصل این شاعر از اصفهان و سال تولد او ۹۸۱ هجری است. روح الامین از شاعران پرکاری است که کلیاتش بالغ بر ۲۰ هزار بیت دارد. از مثنوی های این شاعر، یکی؛ "لیلی و مجنون" است که بنام محمد قلی قطب شاه سروده. کتاب دیگر این شاعر "آسمان هشتم" نام دارد که در کتابخانه موزه بریتانیا زیر شماره **Add903** نگهداری می شود. این شاعر "بهرام نامه" را در مقابل "هفت گنبد" نظامی و "جواهر نامه" را در برابر "اسکندر نامه" سروده است. دیوان غزلی از این شاعر در ۵ هزار بیت بنام "گلستان ناز" وجود دارد که در کتابخانه موزه بریتانیا به شماره **OR.284** نگهداری می شود.

روح انگیز (بتول عباسی) (Ruhangiz): خواننده معروف قدیمی که ردیف های موسیقی را نزد استاد علی نقی وزیری و استاد حسین سنجری آموخت. روح انگیز در سال ۱۲۹۳ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. روح انگیز از آغاز کار رادیو ایران با این سازمان همکاری مستمر داشت. از هنرمندان هم دوره او می توان به قمرالملوک وزیری، بنان، ادیب خوانساری، تاج اصفهانی، بدیع زاده، روح بخش و ملوک ضرابی اشاره داشت. از این خواننده صفحاتی بشرح زیر باقی مانده است: "ای وطن"، "جور فلک"، "تصنیف نوا" و "کنار گلزار"، "بیات ترک"، "کودک یتیم"، "تصنیف بهار" ضبط توسط کمپانی بایادافون آلمان. از کمپانی هیز مسترز ویس در سال ۱۳۱۲ خورشیدی صفحات زیر با صدای روح انگیز ضبط و پخش شده است: "بیچاره"، "فغان شب"، "آواز ابو عطا"، "گل عشق"، "بدخو" همراه با ارکستر پرویز ایران پور به همراه چند صفحه دیگر. روح انگیز از خوانندگان آواز اصیل ایرانی است که از صدای او بطور شایسته استفاده نشده است. زنده یاد روح انگیز در سال ۱۳۶۳ خورشیدی چشم از جهان فرو بست.

روح انگیز (Ruhangiz): خواننده پیش از انقلاب که از صدای بسیار زیبائی برخوردار است. روح انگیز در حال حاضر در لس آنجلس زندگی می کند و هر چند گاه از او کاری مشاهده می شود. از کارهای این خواننده می توان به ترانه های ماندگار: "گل کرد" و "گلین خانم" اشاره داشت.

روحانی (Rouhani): ابوبکر بن محمد بن علی روحانی سمرقندی، از شاعران مشهور سده ششم هجری است. او مداح یمین الدوله بهرامشاه (۵۱۱ - ۵۵۲) بوده است.

روحانی (Rouhani): سراینده تصنیف در سال های پیش و پس از ۱۳۱۲ خورشیدی. از این ترانه سرا تصنیف هائی با صدای خانم ملوک ضرابی خوانده شده است.

روحانی، اردشیر [Ardešir Rouhāni]: آهنگساز برجسته ایرانی و از فرزندان مهندس رضا روحانی است. اردشیر روحانی، استاد پیانو و تعلیم این ساز که یکی از آهنگ هایش آرم برنامه رادیو ایران "سلام صبح به خیر" می باشد. اردشیر روحانی از فارغ التحصیلان سال تحصیلی ۴۴ - ۱۳۴۳ هنرستان عالی موسیقی در رشته پیانو است. او در سال ۴۹ موفق به اخذ لیسانس موسیقی از دانشگاه تهران شد.

روحانی، انوشیروان [Anuširvān Rouhāni]: آهنگساز برجسته و مشهور ایرانی و خالق جاودانه آهنگ "تولدت مبارک" که با خوانندگان سرشناس پیش از انقلاب سال ها همکاری داشت. انوشیروان روحانی در سال ۱۳۱۸ خورشیدی در رشت بدنیا آمد. پدرش استاد رضا روحانی، مهندس کشاورزی بود که در نواختن ویلن و سرودن شعر مهارت بسزائی داشت. در سال ۱۳۲۰ خانواده روحانی به تهران میروند و انوشیروان در ۳ سالگی با ارگی که پدرش برای او خریده بازی را شروع می کند.

در ۶ سالگی انوشیروان روحانی اولین برنامه هنری اش را در جامعه باربد به سرپرستی زنده یاد اسماعیل مهرتاش اجرا می کند. در سن ۷ سالگی، او با خط نت آشنا می شود و سپس به راهنمایی پدر وارد هنرستان موسیقی شده و زیر نظر استاد جواد معروفی به فراگیری اصولی پیانو می پردازد. از طریق هنرمند گرانقدر عباس شاپوری به رادیو راه پیدا کرده و در ارکستر شاپوری برنامه اجرا می کند. انوشیروان روحانی در سن ۱۱ سالگی بصورت روز مزد از اداره رادیو حقوق دریافت می کند. او در سن ۱۸ سالگی در کنسرواتوار پاریس مشغول تحصیل و از این مرکز فارغ التحصیل می شود. اولین آهنگی که انوشیروان روحانی می سازد، "اسرار ساز" نام دارد که خانم پوران آن را اجرا می کند.

انوشیروان روحانی در سن ۲۵ سالگی، عضو شورای موسیقی رادیو ایران می شود. او سال ها با برنامه گلها همکاری مستمر داشت. در کارنامه هنری این هنرمند ارزشمند بیشتر از ۲۰۰ آهنگ که اکثر آن ها جاودان است، دیده می شود. در سال ۱۳۴۶ توسط ایشان "ارگ الکترونیک" (کی بُرد) به ایران می آید و شناسانده می شود.

"سلطان قلب ها"، "گل سنگ" و "تولدت مبارک" از جاودانه آهنگ های این هنرمند گرانقدر است. استاد انوشیروان روحانی از نوازندگان مشهور پیانو در نیم قرن اخیر می باشند. انوشیروان روحانی شاگرد ممتاز استاد جواد معروفی است. او آهنگ های بسیاری را برای برنامه گلهای رادیو ایران ساخته است. استاد انوشیروان روحانی برای فیلم های بسیاری از جمله: "خدا حافظ تهران" (سامول خاچیکیان)، "غلام ژاندارم" (امان منطقی)، "خاطر خواه" (امیر شروان)، "جبار سرجوخه فراری" (امان منطقی)، "ناخدا" (امیر شروان)، "دشمن" (خسرو پرویزی)، "شیخ صالح" (امان منطقی)، "میرم بابا بخرم" (امان منطقی)، "پاشنه طلا" (نظام فاطمی)، "شبگرد" (امان منطقی)، "قسم" (امیر شروان)، و "میهمان" (کامران قدکچیان) موزیک متن ساخته است.

روحانی، رضا (Reza Rouhāni) : زنده یاد مهندس رضا روحانی هنرمند و موسیقیدان گرانقدر ایرانی که چهار هنرمند ارزنده؛ انوشیروان، اردشیر، شهداد و شهریار روحانی ثمره ازدواج ایشان با خانم عذرا شاهرودی است. این چهار برادر هنرمند خواهری دارند بنام شیرین. مهندس رضا روحانی در سال های پیش و پس از ۱۳۲۵ در تهران کلاس تعلیم موسیقی داشتند.

استاد رضا روحانی در سال ۱۲۹۱ خورشیدی بدنیا آمد. او علاوه بر مهندسی کشاورزی، لیسانس ادبیات و زبان های خارجی بود. در نوجوانی به مکتب استاد ابوالحسن صبا رفت و عضو موسسین انجمن موسیقی ملی در سال ۱۳۲۳ بود. استاد رضا روحانی در سال ۱۳۶۵ خورشیدی چشم از جهان فرو بست.

روحانی، شهداد (Šahdād Rouhāni) : آهنگساز برجسته ایرانی و فرزند مهندس رضا روحانی است که در زمینه آهنگسازی و رهبری ارکستر چهره است بین المللی. شهداد روحانی در حال حاضر در آمریکا زندگی می کند و از فعالیت چشمگیری برخوردار است. بنا به دعوت دولت تایلند و کمیته بازی ها، موزیک آرم المپیک آسیائی توسط این هنرمند گرانقدر ساخته شد. او سه سال، رهبر ارکستر یانی، موسیقیدان یونانی الاصل بود و **CD** مشترک او و یانی بالغ بر ده میلیون کپی بفروش رفته است. از این هنرمند توانا برای رهبری ارکستر سنفونیک بانکوک در هفتاد و پنجمین سالگرد والت دیزنی دعوت شده است.

روحانی، شهریار (Šahryār Rouhāni) : شهریار روحانی کوچکترین عضو خانواده هنرمند روحانی پس از اتمام دوره هنرستان عالی موسیقی، در سال ۱۳۷۶ برای ادامه تحصیل راهی اتریش می شود. او در ۱۶ سالگی کوچکترین دانشجوی موسیقی در آکادمی وین بود و در ۲۳ سالگی جوان ترین فارغ التحصیل آن. شهریار روحانی در حال حاضر در آمریکا مقیم و به کار تدریس و آهنگسازی اشتغال دارد. برادران هنرمند او عبارتند از: انوشیروان، که در زمینه موسیقی مدرن ایرانی و ملودی های اصیل کار می کند، اردشیر در کار کلاسیک و فولکلوریک، شهداد در موسیقی ایرانی و جهانی.

روحانی، علی اکبر (Ali Akbar Rouhāni) : علی اکبر روحانی (محب السلطان) نوازنده چیره دست تار و از شاگردان میرزا عبدالله است.

روحانی، فواد (Foād Rouhāni) : دکتر فواد روحانی آهنگساز و استاد دوره عالی آهنگسازی در هنرستان عالی موسیقی در سال های ۱۳۳۰ و پس از آن.

روحانی، گلوریا [Gloryā Rouhāni] : خواننده خوش صدا و قدیمی ایران که در اجرای آهنگ های محلی تسلط کافی دارد. گلوریا روحانی هم چنان فعال، اینک در ئس آنجلس زندگی می کند. اوج فعالیت و معروفیت این خواننده دهد ۴۵ تا ۵۵ بود. آن زمان که ترانه های "غچرو" و "شیرین جان" از ساخته های حسن صفوی را اجرا می کرد. گلوریا روحانی کار خوانندگی را از ۱۶ سالگی آغاز نمود و در کنار دلکش و مرضیه بعنوان یک خواننده محبوب به اجرای آهنگ های فولکلوریک پرداخت. او از همکاران نزدیک برنامه گلهای رادیو ایران بود. آغاز کار گلوریا روحانی در رادیو با کمک استاد مشیر همایون شهردار صورت گرفت. گلوریا روحانی به اجرای آثاری از آهنگسازان بزرگ ایران چون استاد علی تجویدی، استاد بزرگ لشگری، و استاد همایون خرم اهتمام ورزیده و با عبدالوهاب شهیدی و ایرج برنامه مشترک اجرا کرده است.

روحانی، محب السلطان [Moheb-ol-soltān Rouhāni] : نوازنده چیره دست تار در دوره قاجاریه.

روح بخش [Ruhbaxš] : نوازنده چیره دست تار و از همکاران خانم دلکش در کنسرت های ایشان در خارج از کشور در سال های اخیر (۱۹۹۸ میلادی) این هنرمند در تهران فعالیت دارد.

روح بخش، عزت [Ezzat Ruhbaxš] : خواننده قدیمی و اجرا کننده ترانه ماندگار "دم گاراژ" با شعری از نواب صفا و آهنگ عباس شاپوری که در سه گاه اجرا شده است. روح بخش سال ها همکاری نزدیکی با مجید وفادار داشت. او اولین تصنیف سروده شده توسط رحیم معینی کرمانشاهی را بنام "ای وطن پرستان" را در سال ۱۳۲۹ خورشیدی اجرا کرد و این تصنیف باعث شد که معینی کرمانشاهی مشهور شود. روح بخش سال ها جزو خوانندگان برنامه گلهای رادیو ایران بود.

این خواننده گرانقدر در ۱۶ سالگی برای نخستین بار در کلپ چهار فصل به ایفای نقش و خواندن در اپرت "دخترک بُت پرست" پرداخت. مدتی او تحت تعلیم استاد آواز؛ علی خان نایب السلطنه بود. روح بخش از زمانی که خوانندگی را در رادیو قطع کرد، کم کم فراموش شد. "ای امید دل" از صفحاتی است که از این هنرمند به جا مانده است. آهنگ این ترانه از استاد لطف اله مجد و شعر آن از موید ثابتی است.

روح پرور [Ruhparvar] : خواننده مردمی کوچه و بازار پیش از انقلاب که بیشتر در کافه های لاله زار به اجرای برنامه می پرداخت. "فقط حرفه عشق تو" و "ای دل غافل" از ترانه های مشهور روح پرور در آن سال های دور لاله زار است.

روح پرور، حمید [Hamid Ruhpavar] : از اعضای مؤسس انجمن موسیقی ملی که در تاریخ ۶ تیر ماه ۱۳۲۳ تشکیل شد.

روح پرور، فروشگاه [Frušgāhe Ruhparvar] : از بزرگترین فروشگاه های لوازم موسیقی در سال های ۱۳۲۰ که در خیابان ناصر خسرو قرار داشت.

روح پرور، فروشگاه [Frušgāhe Ruhparvar] : خرید و فروش، تعمیر و آموزش انواع سازهای سنتی و کلاسیک در تهران، خیابان کاخ، در سال های اخیر که هم چنان فعال است.

روح عطار [Ruh Attār] : روح اله عطار از شاعران مشهور سده هشتم هجری است. محل سکونت و تولدش شیراز بوده است. دوران شاعریش مصادف با عهد تسلط خاندان اینجو و آل مظفر بر فارس بوده و با خواجه، سلمان و حافظ هم‌دوره بوده است.

روحي [Ruhi] : جکیم روحی ولوالجی از شاعران سده ششم است که بعد از عهد قطران و خواجه مسعود سعد سلمان (۵۱۵ هجری) می زیسته است. روحی در هزل یگانه زمانه بوده است.

روحي فر، ابراهيم [Ebrāhim Ruhifar] : از استادان هنرستان عالی موسیقی در رشته تدریس تکنیک ویلن و از اعضای فعال ارکستر سمفونیک تهران. ابراهیم روحی فر در سال های پیش و پس از ۱۳۳۵ رهبری ارکستری را داشت بنام "سالن" که وابسته به اداره کل فعالیت های هنری آن زمان بود.

رود [Rud] : در موسیقی رود سه معنی دارد:

- ۱ مطلق ساز و یا مطلق موسیقی
- ۲ در معنای تار ساز یا سیم هایی که بر ساز می بندند
- ۳ در معنای سازی که به آن بربط یا عود گویند.

رودباری، سعید [Saiwid Rudbāri] : نوازنده چیره دست ضرب و از شاگردان ممتاز استاد مرتضی اعیان.

رودجامه (Rudjame) : به تمام سازهایی که در ساختمان آن ها؛ تار، سیم، رشته یا وتر بکار رفته باشد اطلاق می شود. هم چنین، رودجامه، سازی است از خانواده رود یا عود.

رودخانی (Rudxani) : سازی است از خانواده آلات موسیقی رشته ای مقید از رده رود یا عود. این ساز چهار سیم داشته و بر نیم سطح آن پوست می کشند.

رودکی (Rudaki) : ابو عبدالله جعفر رودکی، شاعر و موسیقیدان نابینای عهد سامانی که در نواختن چنگ، خوانندگی و آهنگسازی مهارت بسیاری داشته است. رودکی در اواسط سده سوم هجری در رودک پنج رود بدینا آمد. به او لقب استاد شاعران سده چهارم را داده اند. او در سن ۸ سالگی مطربی می نمود و از استاد زمان خود ابوالعبک بختیار که بریط می نواخت، موسیقی را آموخت. آوازه رودکی بدانجا رسید که امیر نصرالدین سامانی که حاکم خراسان بود او را نزد خویش خواند. زمان نابینا شدن رودکی و علت آن مشخص نیست. قصیده معروف "بوی جوی مولیان آید همی" از شاهکارهای این شاعر است. رودکی در فنون سخن و انواع شعر نظیر: قصیده، رباعی، مثنوی، قطعه، غزل مهارت بسزائی داشته است. رودکی در سال ۳۲۹ هجری در گذشت.

رودکی، آموزشگاه (Āmuzešgāhe Rudaki) : واقع در خیابان سی متری، تقاطع حشمت الدوله، با مدیریت آقای مهاجر و استادی آقای بی آزار و حسین صمدی در سال های پیش و پس از ۱۳۴۵ خورشیدی.

رودکی استودیو (Studiyo Rudaki) : استودیو ضبط صدا در تهران که در سال ۱۳۶۲ تاسیس شد. سرپرست این استودیو محمد رضا شاه بیگی، صداپرداز با تجربه بود.

رودکی، تالار (Tālāre Rudaki) : از بزرگترین و آبرومندترین مکان های اجرای موسیقی در ایران که در تهران قرار دارد. امروزه نام این تالار را وحدت گذاشته اند. لطفاً برای کسب آگاهی جامع به تالار رودکی نگاه کنید.

روزبهانی، اشکان (Aškān Rouzbehāni) : اشکان روزبهانی در ۲۶ بهمن ۱۳۵۵ در تهران بدنیا آمد و در هشت سالگی همراه با خانواده اش به آمریکا مهاجرت نمود. از سال اول مهاجرت تحت آموزش

مستر لی **Mr. Lee** استاد موسیقی و نوازنده مشهور ارکستر سنفونی کلمونت **Clairmount** قرار گرفت. پس از دیپلم به کالج پاسادینا رفته و دو سال در آن کالج به فراگیری موسیقی پرداخت و سپس به **UCLA** رفت و مدرک خود را در زمینه آهنگسازی و مهندسی ضبط صدا دریافت داشت. ساز تخصصی او کی بورد بوده و ضرب و سنتور را نیز خوب می نوازد. اشکان در حال حاضر با تلویزیون ملی ایران در رُس آنجلس همکاری دارد. او سازنده برنامه های تلویزیونی بنام ستاره است که به شرح حال زندگی هنرمندان ایرانی می پردازد. اشکان روزبهرانی، فرزند دکتر لطف اله روزبهرانی، نویسنده دانشنامه است.

روزبهرانی، رمضان (Ramazān Rouzbahāni) : رمضان روزبهرانی در سال ۱۳۲۵ خورشیدی در شهر بروجرد بدنیا آمد. اولین معلم او استاد حشمت اله جودکی بود که ۶ سال رمضان را آموزش داد. در سال ۱۳۴۶، رمضان روزبهرانی همکاریش را با رادیو شیراز آغاز کرد و پس از ۲ سال، به اصفهان رفت و سرپرستی موزیک برنامه کارگران رادیو اصفهان را به عهده گرفت.

روزبه، بابک (Bābak Ruzbeh) : ترانه سرای ساکن تهران و از همکاران نزدیک علیرضا عصار و فواد حجازی.

روزبه نکتی (Rouzbah Nēkti) : ابو عبدالله روزبه نکتی لاهوری از قدیمی ترین شاعران فارسی زبان منسوب به لاهور است. او از مداحان سلطان مسعود بن محمود غزنوی (۴۲۱ - ۴۳۲) است.

روشن پور، مهدی (Mehdi Roušanpur) : مهدی روشن پور در سال ۱۳۲۳ در شهرستان ملایر بدنیا آمد. فراگیری و نواختن ساز تار را از ۱۵ سالگی آغاز نمود. معلم اول او هنرمندی بود بنام لطیف. در سال ۱۳۴۶ به تهران آمد و یک سال بعد به هنرستان موسیقی ملی رفت و نت خوانی را نزد زنده یاد حبیب اله صالحی فرا گرفت. مهدی روشن پور سال ها با هنرمندانی مانند اکبر گلپایگانی، جمال وفائی، درویش جاویدان و روح انگیز همکاری داشت.

روشن چراغ (Roušan Cerāq) : یکی از الحان موسیقی قدیم ایران در عهد ساسانیان.

روشن روان، کامبیز (Kāmbiz Roušan-ravān) : کامبیز روشن روان در خرداد ۱۳۲۸ در تهران بدنیا آمد. تحصیلات موسیقی را در هنرستان عالی موسیقی ملی بپایان رسانید و موفق به اخذ لیسانس آهنگسازی از دانشگاه تهران گردید. این هنرمند گرانقدر فوق لیسانس آهنگسازی را از **USC** کالیفرنیا

دریافت داشت. کامبیز روشن روان در سال ۱۳۵۸ به ایران باز گشت. فعالیت های هنری این هنرمند را می توان در سه بخش: اجرا، آموزش و آهنگسازی تقسیم کرد. او نوازنده ماهری در امر نواختن فلوت، سنتور، پیانو و تنبک است. او سال ها با سمت معلم در هنرستان عالی موسیقی ملی، هنرکده موسیقی، گروه موسیقی دانشگاه تهران، مجتمع دانشگاهی هنر به تعلیم موسیقی پرداخته است. در زمینه آهنگسازی نیز کارهای او را می توان به چند بخش عمده تقسیم نمود.

۱ موسیقی کودکان و نوجوانان

۲ موسیقی مجلسی

۳ موسیقی سنفونیک و هم چنین موسیقی فیلم

کامبیز روشن روان آهنگساز و موسیقیدان برجسته ایرانی فعالیت چشمگیری در امر ساختن موزیک متن فیلم های فارسی دارد، از آن جمله: "مسافر" (عباس کیا رستمی)، "ملکوت" (خسرو هریتاش)، "مرثیه" (امیر نادری)، "موج طوفان" (منوچهر احمدی)، "برنج خونین" (امیر قویدل)، "سفیر" (فریبرز صالح)، دیار عاشقان" (حسن کاربخش)، "تاتوره" (کیومرث پوراحمد)، "دوله تو" (رحیم رحیمی پور)، "گل های داودی" (رسول صدر عاملی)، "گمشده" (مهدی صباغ زاده)، "پدر بزرگ" (معید قاری زاده)، "عاشق کوچک" (فرخ انصاری)، "جاده های سرد" (مسعود جعفری جوزانی)، "بگذار زندگی کنم" (شاپور قریب)، "رابطه" (پوران درخشنده) و "قصه زندگی" (خسرو شجاعی).

روشن، ستار [Sattār Roušan] : خواننده خوش صدا و مشهور و همدوره با احمد کوکبی، رضا شاه مرادی، منوچهر شفیعی و رضا مهدیه.

روشن، سوزان [Suzān Roušan] : خواننده فعال و پر کار ساکن لس آنجلس که در ۱۵ سال گذشته فعالیت بسیاری از او مشاهده شده است. سوزان روشن در حال حاضر مرتب، در حال سفر و اجرای برنامه در سراسر جهان است، او در کنار حرفه خوانندگی، به ترانه سرائی و آهنگسازی نیز اشتغال دارد. سروده ترانه معروف "آریا" و "خاتون" از کارهای این خواننده است.

روشن، فتح علی [Fath-Ali Roušan] : صدا بردار با تجربه که در سال ۱۳۱۸ خورشیدی بدنیا آمد، پس از طی دوران متوسطه، وارد دانشکده پست و تلگراف شد و دوره صدا برداری را در آن جا گذراند و از سال ۱۳۴۱ به عنوان صدا بردار در رادیو ایران شروع به کار کرد. روشن، بمدت ۷ سال سرپرست رادیو رضائیه بود. پس از این مدت به تهران آمد و ضبط برنامه گل های رادیو را به عهده گرفت. سریال های "سر کار استوار"، "خانه قمر خانم"، "اختا پوس" از نمونه کارهای اوست. او مدیر قسمت فنی استودیوهای

مانند: بل و پاپ بود. او اینک سرپرست صداپردازان رادیو تلویزیون ایران است.

روشن، محسن [Mohsen Roušan]: از صداپردازان و صداگذاران شاغل در تهران.

روضه [Rowze]: به نوحه سرائی و ذکر مصیبت اطلاق می شود. در ادبیات کلیسا نیز آهنگ هائی برای تذکر درد و رنج مسیح و حواریون خوانده می شود [Passion] که نوعی روضه است.

رومانتیک [Romantik]: رومانیک در برابر کلاسیک به بیان عواطف درونی تحت تأثیر سنت ها و قیودات ملی و میهنی پرداخته است. این حرکت در سده ۱۹ (۱۸۵۰ - ۱۸۲۰) با نام رومانیک اولیه و بعد ها پس از طی مرحله دوم (۱۸۹۰ - ۱۸۵۰) وارد مرحله سوم یا رومانیک نو (۱۹۱۰ - ۱۸۹۰) گردید.

رومی، غلام علی [Qolām Ali Rumi]: غلام علی رومی در سال ۱۳۱۰ خورشیدی در سنندج بدنیا آمد. در سال اول دبیرستان وقتی در یکی از کوچه باغ های سنندج آواز می خواند، با سرهنگ دفتری، از شاگردان استاد صبا آشنا می شود و از این طریق به رادیو سنندج راه می یابد و اولین برنامه خود را در سال ۱۳۲۷ اجرا می کند. غلام علی رومی، پس از اتمام تحصیلات متوسطه به تهران می آید و با استاد محمد بهارلو رئیس ارکستر برنامه ارتش آشنا می شود و بوسیله ایشان به رادیو می رود و با ایرج خواننده مشهور که آن زمان دانش آموز دبیرستان نظام بود مشترکاً برنامه اجرا می کنند.

او، ردیف های موسیقی را از استاد هائی مانند: محمود کریمی و غلامحسین بنان می آموزد. غلام علی رومی اولین خواننده لیسانسه رادیو بود (لیسانس ادبیات). غلام علی رومی در سال ۱۳۳۷ به استخدام وزارت آموزش و پرورش شمیران در آمده و سال ها در دبیرستان شاهپور تجریش تدریس می کرد. (نویسنده دانشنامه از شاگردان غلام علی رومی در دبیرستان شاهپور تجریش است).

رومی، نیر اعظم [Nayer-Awzam Rumi]: از خوانندگان مشهور قدیمی که از او صفحات بسیاری که توسط کمپانی هیز مسترز ویس در سال های ۱۳۰۵ تا ۱۳۱۰ خورشیدی ضبط شده، بجا مانده است. به برخی از صفحات موجود اشاره می شود: تصنیف چهارگاه، ترانه مهر، تصنیف سه گاه، آفرین بر آن صورت، آواز سه گاه، لیلی و مجنون، تصنیف بیات اصفهان، گل پیرهنی، غنچه دهن، تصنیف افشار، زنان فرزانه، تصنیف سه گاه، شب جدائی، اپرت، مناجات عشق، سرود ماهور و گل بیچاره.

رونمایان (Runamáyân) : نت درجه ششم هر گام را گویند **(SUS Dominante)** or **(Super Dominante)** .

رویا (Royâ) : از خوانندگان مشهور قدیمی که نام اصلی او رضوان زاده‌هوش می باشد. از ترانه های ماندگاری که از این خواننده بجا مانده است می توان به: "دست تمنا" و "چرا چرا" اشاره داشت.

روپال، کمپانی (Kompâniye Royâl) : کمپانی قدیمی صفحه پرکنی در ایران در سال های پیش و پس از ۱۳۲۹ خورشیدی.

رویایی، یداله (Yad-ollâh Rouyâyi) : زنده یاد یداله رویایی، شاعر معروف معاصر که در سال ۱۳۱۱ خورشیدی در دامغان بدنیا آمد. از اشعار این شاعر گرانقدر خوانندگان بسیاری سود جسته اند مانند: نوری (ترانه سر خونه دلم) و (در دستم فانوسی).

روی عراق (Ruye Arâq) : از جمله ۲۴ شعبه در موسیقی قدیم ایران و از گوشه های ۴۸ گانه موسیقی مقامی گذشته است.

رویون (Rouiyon) : (Rouillon) معاون رئیس دسته موزیک دربار ناصرالدین شاه.

روئینه خم (Ruwine Xom) : لطفاً به خم روئین نگاه کنید.

روئین نای (Ruyin-nây) : سازی است بادی که از روی می سازند.

ره (Rah) : لطفاً به راه نگاه کنید.

رها (Rahâ) : خواننده مقیم آمریکا که از او ترانه؛ "خطا کردم" در کاست "خونه به خونه" تولید شماره ۵۶۵ شرکت پارس ویدئو در دسترس می باشد.

رهاب (Raháb) : گوشه ای است در دستگاه شور و در آواز اصفهان. رهاب، یادگار راهوی و رهاوی، لحنی از موسیقی قدیم ایران است.

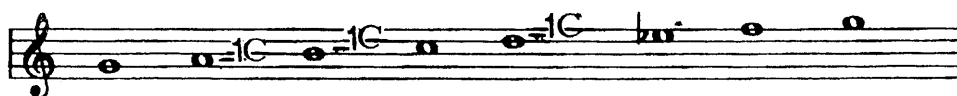
رهاب

رهادوست، بهار (Bhâr Rhâdust) : شاعره ساکن تهران که از او کتابی بنام "شعر بی هوازی" چاپ و منتشر شده است.

رهاوی (Rahâvi) : از مقامات ۱۲ گانه موسیقی مقامی گذشته ایران است که دارای دو بانگ؛ نوروز عرب و نوروز عجم می باشد.

رهاوی

ره باستان (Rahe Bâstân) : نغمه ای در موسیقی قدیم ایران.

رهبری، علی (Ali Rahbari) : آهنگساز، موسیقیدان، نوازنده چیره دست ویلن که در کودکی با نواختن ویلن در برنامه کودک رادیو کار هنری خود را آغاز نمود. او از شاگردان هنرستان موسیقی ملی بود که بعد ها به مقام رهبری ارکستر سمفونیک تهران رسید. علی رهبری در سال ۱۳۴۵ از هنرستان موسیقی ملی فارغ التحصیل گشت و برای ادامه تحصیل به اتریش رفت. استاد علی رهبری بمدت یک سال (۱۳۵۲ - ۱۳۵۳) به ریاست هنرستان موسیقی ملی منصوب شد.

ره جامه دران (Rahe Jâme Darân) : لحنی است در موسیقی قدیم ایران.

ره راست (Rahe Râst) : پرده و راهی در موسیقی قدیم ایران.

رهسپار، حسن [Hasan Rahsepār] : از شاعران مشهور منطقه میناب در استان هرمزگان. شعر های این شاعر بیشتر در اجرای شروند بکار گرفته می شود.

رهی معیری [Rahi Mowiri] : زنده یاد محمد حسن معیری، متخلص به رهی معیری در سال ۱۲۸۸ خورشیدی در تهران بدنیا آمد. او در موسیقی و سرودن غزل از توانائی خاصی برخوردار بود. رهی معیری را می توان چهارمین غزل سرا از متأخرین به شمار آورد. رهی معیری ارادت خاصی نسبت به سعدی دارد. این شاعر بزرگ از سن ۱۳ سالگی به شاعری پرداخت. رهی در سرودن اشعار سیاسی و اجتماعی نیز استادی بی نظیر است. او با نام مستعار زاغچه و شاه پریون با روزنامه ها و مجلات فکاهی، همکاری می کرد. از اشعار ماندگار رهی معیری می توان به: "دل غم دیده"، "نوا ی نی"، "من از روز ازل دیوانه بودم"، "نه دل مفتون دلبندی"، "گل من کجائی" با صدای استاد بنان، و جاودانه ترانه "شد خزان گلشن آشنائی" با صدای بدیع زاده اشاره داشت.

رهنما، مانی [Māni Rahnāmā] : خواننده جوانی است که توسط بابک بیات آهنگساز معروف به جامعه هنری لس آنجلس معرفی شد. از رهنما آلبوم "فصل پرواز" در دسترس می باشد.

ریاحی، احمد [Ahmad Ryāhi] : نوازنده چیره دست آکوردئون در ارکستر جاز شرکت نفت در سال های پیش و پس از ۱۳۳۵ خورشیدی.

ریاحی، بهمن [Bahman Ryāhi] : آهنگسازی که در زمینه ساخت موزیک فیلم اشتغال دارد. از کارهای این هنرمند می توان به فیلم های: "صدای صحرا" ساخته نادر ابراهیمی و "مادر" به کارگردانی فتح علی اویسی اشاره کرد.

ریاحی پور، بابک [Bābak Ryāhi-pur] : نوازنده چیره دست گیتار در کانادا.

ریاحی، حسن [Hasan Ryāhi] : دکتر حسن ریاحی، در سال ۱۳۲۳ خورشیدی بدنیا آمد و از کودکی موسیقی را نزد پدرش آموخت. در ۱۲ سالگی وارد هنرستان عالی موسیقی شد و در رشته ویلن از آن هنرستان فارغ التحصیل گشت. او در دانشگاه شیراز، بخش هنرها را در دانشکده ادبیات و علوم تاسیس کرد. او سپس به آمریکا رفت و دکترای خود را در موسیقی از دانشگاه تمپل فیلادلفیا و دانشگاه Combs دریافت

داشت. دکتر حسن ریاحی در سال ۱۳۵۹ به ایران بازگشت و با سازمان رادیو تلویزیون ایران همکاری خود را آغاز کرد.

ریاحی، منوچهر [Manucehr Ryáhi]: منوچهر ریاحی در سال ۱۳۲۴ خورشیدی در اصفهان بدنیا آمد. در سال ۱۳۴۸ به دانشکده سینما و تلویزیون رفت و پس از فارغ التحصیل شدن به استخدام سازمان رادیو تلویزیون درآمد. منوچهر ریاحی از صدا برداران باتجربه رادیو تلویزیون است که سریال "مدرسه موش ها" و فیلم داستانی "شهر موش ها" از کارهای اوست.

ریاضی سمرقندی [Ryázi Samarqandi]: از شاعران سده نهم هجری است که در سال ۸۸۴ در گذشت. از او دیوانی شامل غزلیات و مقطعات بجا مانده است.

ریاضی، ناصر [Náser Ryázi]: ناصر ریاضی در سال ۱۳۲۷ خورشیدی در رشت بدنیا آمد. پدر او یکی از نوازندگان خوب ویلن بود. او نوازندگی را با ساز فلوت آغاز کرد و بلافاصله همکاریش با رادیو رشت و برنامه ارتش شروع شد. ناصر ریاضی، ویلن را از پدرش آموخت و علاوه بر ویلن و فلوت، ضرب و سنتور را هم خوب می نوازد. ناصر ریاضی در حال حاضر به تدریس و تعلیم موسیقی اشتغال دارد.

ریتاردو [Ritardo]: به سنگین کردن تدریجی آهنگ اطلاق می شود.

ریتم [Ritm]: ارزش زمانی موسیقی است که شامل دو بخش است: زمان بندی و کیفیت زمانی. زمان بندی مربوط به ریتمیک و کیفیت زمانی مربوط به متریک می شود. زمان بندی، شامل نظم ریتم در زمان است که در هر میزان جا می گیرد. در حقیقت ارزش واقعی ریتم، یک واحد زمانی است که پایه و اساس تقسیم بندی در میزان ها را شامل می شود.

ریتنوتو [Ritenuto]: به تغییر سرعت در موسیقی با علامت اختصاری **Riten** اطلاق می شود.

ریحان [Reyhán]: ضرب زن زبردست دوران ناصری.

ریحان (یحیی) [Reyhán]: یحیی سمیعیان، متخلص به ریحان در سال ۱۳۱۲ هجری در تهران بدنیا آمد.

در ۱۵ سالگی به مشهد رفت و در کلاس هفتم مدرسه ملی خراسان بود که نخستین شعر خود را در روزنامه نو بهار مشهد به چاپ رسانید. بعد ها به تهران آمد و در گروه ملک الشعراء بهار پذیرفته شد. دیوان شعرا و در کتابی بنام "باغچه ریحان" چاپ شده است. ریحان در سال ۱۳۶۳ هجری چشم از جهان فرو بست.

ریز [Riz] : (در سازهای مضرابی) زخمه یا مضراب های پی در پی چپ و راست و بدون درنگ را گویند.

ریز پُر [Riz por] : ریز پُر یا نه انگشتی در تنبک نوازی. ۵ انگشت دست چپ پشت سر هم، پیچ ضربه مرتب میزند و چهار انگشت دست راست مانند آن عمل می کند.

ریز پلنگ [Riz Palang] : ریز پلنگ در تنبک نوازی صوتی است ناشی از برخورد بشکن دست چپ در ناحیه بک در ضرب.

ریگی، فیض محمد [Feyz Mohammad Rigi] : فیض محمد ریگی در سال ۱۳۲۷ خورشیدی در گشت سراوان بدنیا آمد. از ۸ سالگی خوانندگی و نوازندگی قیچک، تمبورک و دهلک را نزد پهلوان بلند زنگشاهی و موسی زنگشاهی آغاز کرد. فیض محمد ریگی از خوانندگان سرشناس در موسیقی سرحدی بلوچستان است. این هنرمند در زاهدان زندگی می کند.

رئیس فرشید، علی [Ali Rawis-Farsid] : آهنگسازی که در کارنامه هنری او موزیک متن فیلم "شارلوت به بازارچه می آید" به کارگردانی عباس جلیلوند و با شرکت نوری کسرائی و جمشید مشایخی، در سال ۱۳۵۶ خورشیدی دیده می شود.

رئیس فرشید، منیژه [Manizə Rawis-Farsid] : از فارغ التحصیلان دوره لیسانس دانشگاه هنر در سال ۱۳۷۲.

رئیزی، تینا [Tinā Rawisi] : نوازنده چیره دست پیانو که در تهران فعالیت دارد.

رئیزی، مهدی [Mehdi Rawisi] : عضو کمیسیون تعرفه در گمرک ایران که هر چند گاه شعر می گفته ولی هرگز ادعای شاعری نداشت. ترانه معروف "زهره" با صدای داریوش رفیعی از سروده های

اوست. زهره را پیش از آنکه داریوش رفیعی بخواند چند بار حسین قوامی با ارکستر مجید وفادار در برنامه رادیویی ارتش اجرا کرده بود.